

PERSPEKTIVY TVORBY SPOLEČNÝCH EVROPSKÝCH OZBROJENÝCH SIL

Zdeněk Petráš
Milan Kubeša

Univerzita obrany
v Brně

**PERSPEKTIVY TVORBY
SPOLEČNÝCH EVROPSKÝCH OZBROJENÝCH SIL**

Brno 2017

PERSPEKTIVY TVORBY SPOLEČNÝCH EVROPSKÝCH OZBROJENÝCH SIL

Autoři:

Ing. Zdeněk PETRÁŠ, Ph.D.

doc. Ing. Milan KUBEŠA, CSc.

Recenzenti:

Ing. Jiří WINKLER

Ing. Jaroslav PROCHÁZKA

Tato odborná kniha je dílčím výsledkem projektu STRATAL – Strategické alternativy, řešeného na Univerzitě obrany. Odborná kniha „Perspektivy tvorby společných evropských ozbrojených sil“ prošla standardním recenzním řízením a byla doporučena k publikaci.

ISBN 978-80-7582-027-3

Obsah

PŘEDMLUVA.....	4
ÚVOD.....	6
1 IMPLIKACE GLOBÁLNÍ BEZPEČNOSTNÍ SITUACE NA VZTAH MEZI NATO A EU.....	7
1.1 Vzestup a pád koncepce Evropského obranného společenství.....	8
1.2 Idea řešení společné bezpečnosti a obrany v období vzniku EU.....	9
1.3 Posilování emancipačních snah EU.....	12
1.4 Předpoklady pro širší integraci v oblasti bezpečnosti a obrany.....	14
1.5 Roztříštěnost a duplicita obranného úsilí zemí EU ve vztahu k USA.....	15
1.6 Snahy o institucionální a koncepční posílení spolupráce zemí EU.....	17
1.7 Implementace Stále strukturované spolupráce.....	19
1.8 Konkretizace kritérií Stále strukturované spolupráce.....	20
2 ANALÝZA PROVEDITELNOSTI KONCEPCE SPOJENÝCH OZBROJENÝCH SIL..	25
2.1 Aplikace metody strategické mapy pro výzkum úrovně integračního procesu.....	25
2.1.1 <i>Tvorba úkolových uskupení v reakci na nové bezpečnostní hrozby.....</i>	31
2.1.2 <i>Tvorba velitelských a řídicích struktur EU.....</i>	32
2.1.3 <i>Proces plánování schopností v EU.....</i>	34
2.1.4 <i>Provázání plánování schopností s finančním plánováním a rozpočtováním.....</i>	35
2.1.5 <i>Přístup zemí EU k mezinárodní vojenské spolupráci.....</i>	36
2.1.6 <i>Podmínky pro úspěšnou mezinárodní spolupráci.....</i>	39
2.2 Úroveň integrace členských zemí v oblasti SBOP.....	42
2.2.1 <i>Charakteristika procesních subdeterminantů.....</i>	45
2.2.2 <i>Stanovení hodnotového rozpětí míry integrace členských zemí.....</i>	47
2.2.3 <i>Sumarizace výsledků obsahové analýzy.....</i>	49
2.2.4 <i>Analýza vztahů mezi subdeterminanty.....</i>	51
2.2.5 <i>Aplikace křížové analýzy na vztah mezi subdeterminanty.....</i>	52
2.3 Aplikace teorie aliancí pro stanovení podmínek vzniku společných ozbrojených sil..	53
2.3.1 <i>Varianty strukturálního uspořádání společných sil.....</i>	57
2.4 Srovnání výsledků analýzy subdeterminantů a variant tvorby úkolových uskupení....	60
3. CELKOVÝ ZÁVĚR.....	62
Seznam použité literatury.....	64
Seznam zkratk.....	68
Summary (English).....	82
Résumé (français).....	82

PŘEDMLUVA

Odborná kniha s názvem „Perspektivy tvorby společných evropských ozbrojených sil“ je jedním z výstupů projektu STRATAL (Strategické alternativy), představující výsledek výzkumné práce autorů z Centra bezpečnostních a vojensko-strategických studií (CBVSS) Univerzity obrany. Autoři si dali za cíl analyzovat možnosti tvorby společných evropských ozbrojených sil, jež jsou taktéž nazývány Evropskou armádou.

Koncipování odborné knihy vychází z předpokladu, že subjektem, který by měl převzít zodpovědnost za bezpečnost našeho kontinentu a primárně se zabývat otázkou tvorby společných evropských ozbrojených sil, je Evropská unie. Tato skutečnost vyplynula z historického vývoje geopolitické situace v Evropě i ze vzájemného srovnání dvou hlavních aktérů, působících v oblasti bezpečnosti a obrany, tedy Evropské unie a Severoatlantické aliance. Následně autoři provedli analýzu unijních dokumentů specifikujících unijní ambice v oblasti Společné bezpečnostní a obranné politiky. Zde se jednalo především o Lisabonskou smlouvu se zvláštním důrazem na Protokol o stálé strukturované spolupráci a dále pak o Globální strategii EU a další návazné dokumenty.

Následovala analýza přístupu jednotlivých členských zemí k realizaci unijních zájmů v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky a Společné bezpečnostní a obranné politiky. Tato část analýzy měla za cíl identifikovat míru, s jakou členské země akceptují unijní zájmy a do jaké míry se ztotožňují s úkoly, vyplývajícími z implementace Globální strategie EU. Závěry analýzy unijních dokumentů byly poté dány do kontextu s pozicí jednotlivých členských zemí, z čehož vzešlo stanovení celkové úrovně integrace členských zemí.

V poslední části publikace autoři popisují aplikaci teorie aliancí, jež byla využita ke specifikaci variant zapojení členských zemí do strukturálního uspořádání úkolových uskupení, které by měly být nástrojem při naplňování politicko-vojenských ambicí EU. Jednotlivé varianty představují kvalitativní odstupňování míry integrace členských zemí a tím i jejich ochotu zapojit se do tvorby plánovaných úkolových uskupení.

Z výše uvedených důvodů tato publikace zvažuje, do jaké míry je možné reálně uvažovat o vytvoření formátu společných evropských ozbrojených sil za situace, kdy kvalita integrace členských zemí EU nedává příliš mnoho prostoru ke spolupráci tohoto typu a kdy navíc existuje poměrně silná vazba mezi členy Severoatlantické aliance na obou březích Atlantického oceánu.

Cílem této publikace tedy není prezentovat konkrétní náčrt podoby takového prvku, či přímo pojetí makro nebo snad mikro struktur společných ozbrojených sil k obraně Evropy. Jedná se o analytickou sondu, mapující míru prolínání aktuálních iniciativ Evropské unie k posílení Společné bezpečnostní a obranné politiky s realitou a postoji jednotlivých členských zemí. Zároveň je ambicí této publikace identifikovat, do jaké míry toto prolínání odráží reálné možnosti unijního společenství v podobě potenciální tvorby společných evropských ozbrojených sil.

Důležitým momentem při tvorbě této publikace bylo i to, že konec roku 2017 byl ve znamení poměrně rychlého vývoje v oblasti unijní Společné bezpečnostní a obranné politiky. Jednalo se především o iniciativy, které mají v kontextu politicko-vojenských ambicí zaručit akceschopnost Evropské unie při jejich naplňování. Ke dni dokončení této odborné knihy se tedy řada unijních aktů a dokumentů nedostala do obsahu. Předpokládá se však, že případná aktualizace by se tak stala předmětem studií a analýz, jejichž výsledky by byly publikovány v odborných periodikách doma či v zahraničí.

ÚVOD

V posledních několika letech dochází v Evropě po relativně dlouhém období stability k dynamickým proměnám. Tento vývoj značně změnil představy o bezkonfliktním a bezproblémovém vývoji zemí Euroatlantické oblasti. Bezpečnostní prostředí v globálním měřítku se vyvíjí a stává se komplexním, zahrnuje celou řadu dimenzí, které ještě před několika málo lety nemusely být brány v potaz a ze kterých se generuje zvyšující se nestabilita a nejistota. Rozsah a různorodost těchto hrozeb narůstá a je nyní obtížnější definovat zřetelného a jasně definovatelného protivníka či zřetelnou hranici válečné agrese a vyhodnotit na tomto základě potřebné reakce, včetně způsobu použití vojenské síly či civilních nástrojů tak, aby se místo efektivního řešení nemuselo počítat s nečekanými chaotickými a nekoordinovanými následky těchto reakcí.

Důsledky intenzivních válečných konfliktů především na africkém kontinentu a v blízkovýchodním regionu ukázaly, že dosavadní mechanismy nasazení vojenské síly nemusí být dostačující variantou. Události, jež předznamenalo tzv. arabské jaro v roce 2010, konflikt způsobený existencí samozvaného Islámského státu neovlivnilo pouze dotčené regiony, ale v podobě migračních vln přímo zasáhlo evropské státy. Tyto události se promítly nejen do vnitropolitického vývoje zasažených států, ale vyústily i do politických konfliktů na unijní úrovni a nastolily otázku přehodnocení stávajících mechanismů vycházejících z unijní zahraniční a bezpečnostní politiky. [1, s. 7] Země evropského kontinentu tedy čelí a zřejmě i nadále budou čelit ve svém bezprostředním sousedství narůstající bezpečnostní nestabilitě. Tato situace si pochopitelně vyžaduje přijetí adekvátních opatření, aby EU byla schopna zajistit bezpečnost občanů členských zemí. Bezpečnost občanů EU nejen uvnitř, ale i mimo hranice společného prostoru se stává jedním z nejdůležitějších úkolů, vyplývajících ze zodpovědnosti EU jakožto globálního hráče na poli bezpečnosti a obrany.

Jak přibývá globálních problémů a tyto problémy se dále vyhrocují, ať už jde o změny klimatu, přírodní katastrofy, migrační krize, radikalizaci a terorismus, či hrozby hybridního charakteru, dochází k hledání přístupů, které umožní komplexní řešení celé škály problémů s co nejlepším využitím všech příslušných mechanismů a nástrojů. Aktuální otázkou je, jakým způsobem bude západní svět reagovat na rostoucí bezpečnostní hrozby a jaká opatření přijme, aby byly tyto hrozby eliminovány či alespoň zredukovány na akceptovatelnou míru.

1 IMPLIKACE GLOBÁLNÍ BEZPEČNOSTNÍ SITUACE NA VZTAH MEZI NATO A EU

Jak známo Severoatlantická aliance byla založena v období rozdělení světa na dva nesmiřitelné tábory a jako důsledek studené války. Aliance vznikla v roce 1949 jako reakce na sílící ohrožení západních států jejich někdejší protihitlerovským spojencem – Sovětským svazem. Úkolem NATO při jeho vzniku bylo odstrašit sovětskou expanzi, zamezit oživení nacionalistického militarismu v Evropě silnou americkou přítomností na kontinentu a povzbudit politickou integraci Evropy. Svou zásadou kolektivní obrany NATO pomáhalo zajistit bezpečné prostředí v euroatlantické oblasti. Přítomnost amerických sil na evropském území pomohla odradit Sovětský svaz od agrese, čímž členské země dosáhly bezprecedentní úrovně stability, která položila základy pro evropskou hospodářskou spolupráci a integraci.

Během studené války byly role a účel NATO jasně determinovány existencí sovětského nebezpečí. Na počátku devadesátých let však byla Varšavská smlouva rozpuštěna a Sovětský svaz se rozpadl. Po pádu Berlínské zdi se svět radikálně změnil a Aliance přizpůsobuje své poslání, své politicko-vojenské ambice i své organizační struktury novému geopolitickému rozložení sil ve světě. Po zániku tradičních nepřátel se objevily názory, že nutnost další existence NATO pominula a budoucí náklady na obranu a vojenské investice mohou být radikálně sníženy. Nicméně Aliance se začala vedle svého tradičního úkolu kolektivní obrany angažovat v krizových situacích mimo území svých členských států. Patrná je i změna pohledu NATO na pravděpodobné nasazení vojenských jednotek v souladu s článkem 5 či mimo článek 5 Washingtonské smlouvy. Změna dřívějšího pohledu se posléze etablovala v nové strategické koncepci NATO z roku 2010, v níž pohlíží na vznik eventuálních konfliktů mimo Euroatlantickou zónu jako na potenciální hrozbu, jež může narušit bezpečnostní stabilitu uvnitř zóny, pokud nedojde k její účinné eliminaci. [2, s. článek 11]

Období po pádu železné opony přineslo i moment, kdy si evropské země Aliance začaly uvědomovat potřebu převzetí svého podílu zodpovědnosti za bezpečnostní situaci v Evropě, zmítané lokálními konflikty na Balkáně. Postupem času došlo k etablování tzv. Evropské obranné a bezpečnostní identity (*European Security and Defence Identity*) jako integrální součásti nově se rodící politicko-vojenské strategie Aliance v reakci na měnící se bezpečnostní prostředí soudobého světa.

Na počátku 90. let se zdálo, že dozrál čas k přehodnocení vztahů mezi Evropou a USA týkající se zahraniční politiky a zodpovědnosti za bezpečnostní situaci na evropském kontinentu.

K tomu, aby Evropa podle předpokladů mohla převzít plnou zodpovědnost za svoji vlastní obranu a zahájit implementaci společné evropské bezpečnostní politiky, bylo nutné vytvořit potřebné vojenské schopnosti, které by ovšem nepředstavovaly duplicitu vojenských schopností aliančních vojenských struktur. Takovýto přístup vyžadoval vyvážený vztah především od zemí představujících členy jak Západoevropské unie (ZEU), respektive EU, tak NATO.

1.1 Vzestup a pád koncepce Evropského obranného společenství

V kontextu sílící evropské integrace není koncepce sjednoceného obranného úsilí a vytvoření společné evropské armády myšlenkou zcela novou. Idea zdůvodňující potřebu disponovat silnou a akceschopnou armádou, hájící společné geopolitické zájmy zemí evropského kontinentu, je postavena na logickém základě - potřebě mít vojenský nástroj k prosazování společných zájmů a ambicí. Tato potřeba je však konfrontována se stejně logickými důvody, proč nelze dosáhnout v tomto tématu shody. V převážné většině se odborné analýzy, pojednávající o možnosti vytvoření společné evropské armády, zabývají třemi základními rovinami, na nichž lze identifikovat protichůdné názory. Těmito rovinami jsou rovina politická, ekonomická a rovina vojenská. [3, s. 106-107] Nicméně k těmto třem rovinám je potřebné přiřadit i rovinu sociální, či sociálně-společenskou, jež tvoří integrální součást celé problematiky, a to z toho důvodu, že armáda jako taková tvoří součást společnosti se všemi svými atributy, jako jsou například historie, kultura, tradice, atd. Armáda odjakživa představuje součást společnosti, vyvíjí se a působí nikoliv izolovaně, nýbrž s ní. A pokud se bude nahlížet na možnost či nemožnost tvorby společné evropské armády, pak i na vznik tohoto subjektu bude nutné nahlížet z tohoto úhlu pohledu a bude nutné zasadit jeho případnou existenci do širšího společenského rámce evropských národních států.

S myšlenkou tvorby nadnárodní armády přišel již v roce 1950 francouzský předseda vlády René Pleven¹. V duchu tehdejšího Společenství uhlí a oceli, jež po integraci s Evropským společenstvím pro atomovou energii transformovalo do podoby Evropského hospodářského společenství (EHS), vznikl návrh na vytvoření Evropského obranného společenství (*European Defence Community*).

¹ René Pleven byl předsedou vlády Francouzské republiky v letech 1950 – 1951 a 1951–1952. Zastával i řadu dalších vládních funkcí. Byl velkým příznivcem evropské integrace a zasloužil se i o vytvoření NATO.

Myšlenka tohoto typu společenství byla založena na předpokladu, že dojde k vytvoření armády z příspěvků v podobě sil a prostředků jednotlivých členských zemí, vedené nadnárodní velitelskou strukturou a financovanou nadnárodním rozpočtem, do kterého pochopitelně budou přispívat jednotlivé členské země. Koncepce Evropského obranného společenství samozřejmě počítala i s tím, že dojde k realizaci společných projektů obranného vývoje a výzkumu a společných akvizic v oblasti zbraňových technologií, a to pod vedením složky představující autoritu ministerstva obrany, které bude realizovat svou činnost pod dohledem Rady evropské obrany (*European Defence Council*). Zdálo se, že vývoj kráčí, alespoň v dané historické chvíli, správným směrem a to i přesto, že konečná podoba návrhu dohody o Evropském obranném společenství z roku 1952 doznala značných změn a úprav. Nicméně byla to paradoxně právě Francie a odmítavý postoj jejího parlamentu k ratifikaci Evropského obranného společenství, jenž ukončil léta trvající snahu o dosažení původně předloženého Plevenova plánu. Ke koordinaci otázek obrany a bezpečnosti měly státy západní Evropy od roku 1954 k dispozici Západoevropskou unii, která vznikla jako jistá náhrada za nerealizované Evropské obranné společenství. Protože však signatářské státy byly také členy Severoatlantické aliance, zůstala Západoevropská unie v době studené války v jejím stínu.

1.2 Idea řešení společné bezpečnosti a obrany v období vzniku EU

Nicméně nerealizovaná myšlenka na vytvoření společné armády ve své podstatě žije do dnešních dnů, a to tím spíše, že nejenom Evropa, ale i celý svět v současné době čelí novým bezpečnostním hrozbám, jejichž eliminace není v silách jednotlivých zemí. K eliminaci hrozeb, jakými jsou vedle původních konvenčních ozbrojených konfliktů i nově vzniknuvší hrozby hybridní, teroristické útoky či kybernetické útoky, nemá v současné době žádná evropská země patřičné schopnosti v kvalitativním ani v kvantitativním měřítku. Zhoršení globální bezpečnostní situace tak vede Evropské země k potřebě přijmout odpovídající řešení. A jediným adekvátním řešením za současného stavu věcí se jeví větší integrace evropských zemí v oblasti bezpečnostní a obranné politiky.

Prohloubení spolupráce v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky přichází po řadě diskuzí i kontroverzí, spojených především s existencí Západoevropské unie, až na počátku 90. let minulého století.

Tento moment se pojí se vznikem EU, jako nástupnického subjektu Evropského společenství, kdy v roce 1992 dochází k podepsání Maastrichtské smlouvy a tím i překonání původního čistě hospodářského cíle bývalého společenství a k vyjádření dalších politických záměrů, k nimž patří především zavedení společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Přestože řada evropských zemí NATO nepociťovala potřebu vytvářet vedle Aliance další rámec pro bezpečnostní spolupráci, došlo k tomu, že Aliance přivítala na svém summitu v lednu roku 1994 závěry Maastrichtské smlouvy o EU stanovující rozvoj společné zahraniční a bezpečnostní politiky jako prostředek pro posílení evropského pilíře Severoatlantické Aliance a dovolující evropským zemím NATO přispět koherentnějším způsobem k celkové bezpečnosti v euroatlantické oblasti. Nicméně Aliance a především pak USA, i nadále považuje NATO za základní fórum pro diskusi a konzultace týkající se politicko-vojenských závazků v souladu s Washingtonskou smlouvou.

Faktorem, který taktéž komplikoval od počátku 90. let oblast vzájemných vztahů EU a NATO na politicko-vojenské úrovni, byl postoj Francie, která od dob prezidenta de Gaulla stála mimo vojenské struktury Aliance. Vzájemný vztah obou mezinárodních organizací byl v té době ovlivněn především odmítavým postojem USA vůči emancipačním snahám Evropy a to hlavně v oblasti tvorby a rozvoje autonomních vojenských schopností a sil. USA prezentovaly na nejrůznějších úrovních svoji obavu z toho, že v důsledku těchto snah zůstanou izolovány při řešení transatlantické bezpečnostní a obranné politiky a že budou více vystaveny nebezpečí možných teroristických aktivit, které se plně projevíly právě 11. září 2001.

Při pokračujících emancipačních tendencích EU projevujících se v tvorbě evropských vojenských schopností potřebných k vedení předpokládaných operací krizového řízení byla logickým vyústěním snaha Aliance o úzkou a rozvíjející se spolupráci s EU. Hlavním těžištěm spolupráce pak měl být princip vzájemného využívání vojenských schopností EU a NATO a princip plné informovanosti o procesu jejich tvorby a použití. K tomuto účelu bylo iniciováno vytvoření řady konzultačních orgánů na různých politických a vojensko-odborných úrovních.

Důležitý kvalitativní krok z hlediska zabezpečení evropských vojenských schopností nastal v červnu 1996 na zasedání ministrů zahraničních věcí členských zemí NATO, které se uskutečnilo v Berlíně. Zde byla přijata iniciativa, která měla za cíl zlepšit vojenské schopnosti evropských zemí Aliance a vyrovnat podíl zodpovědnosti za bezpečnostní situaci v Evropě v souladu s nově etablovanou politikou Evropské bezpečnostní a obranné identity (*European Security and Defence Identity*).

Podstatnou část závěrů z tohoto zasedání tvoří deklarace o poskytnutí vojenských sil a prostředků NATO pro potřeby EU při vedení operací krizového řízení. Tyto závěry vešly do platnosti pod názvem Dohoda Berlín Plus². Uvedená dohoda umožňuje Evropské unii využít infrastrukturu a nástroje NATO k operačnímu plánování, přičemž zástupce vrchního velitele sil NATO v Evropě (DSACEUR), kterým je vždy Evropan, bude ustanoven jako velitel dané operace EU. Využitím kapacit a schopností NATO tak může EU realizovat proces plánování mnohonárodnostních vojenských operací, připravit příslušné vojenské uskupení, vyslat jej do místa operace a řídit jeho nasazení při plnění úkolů vyplývajících z Petersbergských misí.

Navzdory pozitivním posunům v otázkách společné spolupráce mezi oběma stranami se ukazuje, že stávající stav spolupráce mezi NATO a EU nemůže vyústit ve spolupráci při tvorbě společných evropských ozbrojených sil. Fragmentace úsilí Aliance a Unie, jakož i jednotlivých členských zemí se jeví jako fatální problém pro realizaci této myšlenky. Pokud má být tedy hovořeno o formátu společných ozbrojených sil, pak tento může být koncipován pouze jako součást unijní společné bezpečnostní a obranné politiky, v rámci níž mohou být konkretizovány všechny emancipační snahy EU, jež se projeví od momentu zrodu společné zahraniční a bezpečnostní politiky.

Navzdory pozitivním posunům v otázkách společné spolupráce mezi oběma stranami se ukazuje, že stávající stav spolupráce mezi NATO a EU nemůže vyústit ve spolupráci při tvorbě společných evropských ozbrojených sil. Fragmentace úsilí Aliance a Unie, jakož i jednotlivých členských zemí se jeví jako fatální problém pro realizaci této myšlenky. Pokud má být tedy hovořeno o formátu společných ozbrojených sil, pak tento může být koncipován pouze jako součást unijní společné bezpečnostní a obranné politiky, v rámci níž mohou být konkretizovány všechny emancipační snahy EU, jež se projeví od momentu zrodu společné zahraniční a bezpečnostní politiky.

² Berlín Plus je název dohody, jež byla oficiálně uzavřena dne 11. března 2003 a která řeší bezpečnostní dohodu mezi NATO a EU, přístup EU k plánovacím schopnostem NATO pro potřeby plánování a přípravy operací krizového řízení, přístup EU k prostředkům a schopnostem NATO při vedení operací krizového řízení, jmenování DSACEUR jako velitele operace EU a vzájemné konzultace a výměnu informací z procesu plánování a rozvoje schopností mezi NATO a EU.

1.3 Posilování emancipačních snah EU

Pád berlínské zdi a geopolitické změny ve světě měly vliv i na nově se koncipující EU. Od jejího vytvoření na základě Maastrichtské smlouvy z roku 1992 docházelo k postupnému strukturování koncepce Evropské obranné a bezpečnostní politiky³ jako součásti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Přes počáteční nevýrazný pokrok dostala realizace této politiky nový dynamičtější impuls, poté co vrcholní představitelé Velké Británie a Francie dospěli na schůzce ve francouzském městě Saint Malo, v prosinci 1998, ke shodě v pohledu na její další vývoj.

Francouzská i britská strana se na uvedeném summitu shodly na tom, že je třeba stanovit jak politicko-vojenské ambice, tak i způsob jakým postupovat při jejich realizaci, a to včetně nastavení vojensko-politických struktur. Jednání v Saint Malo je tak možné považovat za skutečné zahájení projektu výstavby společné evropské obrany a v úsilí o snížení závislosti Evropy na USA v sektoru bezpečnosti a obrany. Britové, až do onoho summitu v Saint Malo, byli nejzapříisáhlejšími zastánci myšlenky, že zajištění bezpečnostní stability v euroatlantickém prostoru nesmí být štěpeno vícero směry a musí být primárně řešeno právě Aliancí. Co je vedlo ke změně tohoto názoru? Důvodů je bezpochyby několik. I když zhroucení bipolárního světa způsobilo radikální transformaci v pohledu na nově hrozící ozbrojené konflikty, mnohé principy politicko-vojenské strategie zůstaly neměnné. Jedním z těchto principů, bez něhož nelze vytvořit stabilní bezpečnostní prostředí a u něhož lze spolehlivě říci, že má univerzální platnost, je princip vojenského zastrašování či odrazování potencionálního protivníka; tedy věrohodná demonstrace vojenské síly, jež může být kdykoli použita. V širším kontextu vývoje bezpečnostní situace ve světě, jež se profilovala ve druhé polovině 90. let, dospěla Velká Británie k závěru, že pouze sjednocená a silná Evropa může zajistit trvalou bezpečnostní stabilitu na evropském kontinentě s přesahem do celé euroatlantické zóny. Tento závěr se však dostal do ostrého kontrastu s aliančními dokumenty⁴, bilancujícími účast Aliance v operacích na Balkáně. Dokument zcela jednoznačně poukazoval na neschopnost evropských spojenců zajistit požadované vojenské schopnosti, které musely být z valné části hrazeny Spojenými státy.

³ Pro EU je Společná bezpečnostní a obranná politika nedílnou součástí Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Jak uvádí maastrichtská Smlouva o Evropské unii z roku 1992, jedním z cílů Unie je prosazovat svou identitu na mezinárodní scéně, zejména prováděním společné zahraniční a bezpečnostní politiky, včetně postupného vymezování společné obranné politiky, která by mohla vést ke společné obraně.

⁴ *NATO Strategic Defence Review*, z července 1998

Pro Velkou Británii z tohoto tristního hodnocení vycházel logický závěr: pokud bude tato nerovnováha i nadále přetrvávat, dojde k nevratnému poškození samotných základů euroatlantického partnerství. Tudíž pokud má být uchována silná a akceschopná Aliance, je třeba urychleně přistoupit k budování silné a akceschopné Evropy.

Spojené státy samozřejmě přivítaly iniciativu svých evropských spojenců, a to i vzhledem ke skutečnosti, že právě disponibilita vojenských schopností představovala základní stavební kámen pro uchování důvěryhodnosti Aliance. V neobyčejně krátké době se podařilo dosáhnout dohody o konkretizaci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky, a to i díky tomu, že EU zdůrazňovala, že se její společné kroky vztahují výlučně na realizaci tzv. Petersbergských misí⁵, zahrnující humanitární a záchranné mise, mise k udržení míru a mise bojových jednotek k řešení krizí, včetně prosazení a nastolení míru. Kontext Petersbergských misí, představující vedení operací mimo hranice členských zemí EU, a původní zaměření Aliance na teritoriální obranu členských zemí v Euroatlantické oblasti se stává v pozdější době třetí plochou spolupráce mezi EU a NATO.

V souladu s tímto závěrem a na základě politického pokroku, který byl zahájen britsko-francouzským summitem v Saint Malo v roce 1998, Evropská rada v Nice, v prosinci 2000, v souladu se závěry přijatými Evropskou radou v portugalském Santa Maria da Feira, vypracovala plán na vybudování trvalého a účinného vztahu mezi oběma organizacemi. Podle představ EU bude ke konzultacím a spolupráci mezi oběma organizacemi docházet v otázkách společného zájmu, které se budou týkat bezpečnosti, obrany a zvládání krizí, aby se umožnila co nejvhodnější vojenská reakce na danou krizi a zajistilo se účinné zvládnutí krize při plném respektování rozhodovací autonomie NATO a EU.

Zcela jistě vývoj po Saint Malo znamená novou kvalitu bezpečnostní a obranné spolupráce EU, která ale je spojena s určitými náklady na národní zbrojní rozpočty. Významnou roli hraje i ochota Severoatlantické aliance, především USA, podpořit celý proces osamostatňování EU s vědomím, že nebude představovat riziko pro euroatlantické partnerství a spolupráci. Jednoduché není ani získání podpory veřejnosti zemí EU pro nutné zvyšování zbrojních rozpočtů.

⁵ Úkoly, jejichž plnění je realizováno v rámci operací pod vedením EU:

- a) humanitární a záchranné operace
- b) operace na udržení míru
- c) operace ozbrojených sil v rámci krizového řízení včetně operací na prosazení míru

Jako klíčové zasedání, z něhož vyplynuly nejdůležitější závěry pro formování podoby Evropské bezpečnostní a obranné politiky je považováno zasedání v Helsinkách v roce 1999, kde bylo stanoveno, že EU bude rozvíjet schopnost k plánování operací a vedení vojenských operací v souladu s principy a cíli Charty OSN a OBSE tam, kde se NATO nehodlá vojensky angažovat. Vyčleňování vojenských kapacit bude záviset pouze na suverénních rozhodnutích členských států a v žádném případě se nemá jednat o vytvoření evropské armády. NATO zůstává i nadále základem kolektivní obrany svých členů a bude stále hrát významnou roli při zvládání krizí. Rozvoj společné bezpečnostní a obranné politiky bude přispívat k životaschopnosti obnovené transatlantické vazby a tento vývoj povede ke skutečnému strategickému partnerství EU a NATO při zvládání krizí, a to při patřičném respektování autonomie obou organizací.

1.4 Předpoklady pro širší integraci v oblasti bezpečnosti a obrany

Jaký je však reálný obraz jednoty evropských zemí, jenž by měl odrážet i proces hlubší integrace uvnitř EU. Koncepce evropské integrace, reprezentovaná soustavou společných politik a podepřená takovými iniciativami jako je například vytvoření Eurozóny s jednotnou měnou a volným pohybem občanů členských zemí, doznává v posledním období značné trhliny. Nedostatečné ukotvení zodpovědnosti členských zemí za chod Evropské unie a především za zachování základních hodnot, na nichž je unie postavena, způsobuje, že EU ztrácí v očích evropské veřejnosti na atraktivnosti a pro mnohé z nich se dostává až na samou hranici legitimacy své existence. Příklad plánovaného a postupně realizovaného vystoupení Velké Británie z EU, tzv. Brexit, a s ním spojené politické a ekonomické konsekvence jsou toho dokladem.

Ve škále integračních ambicí EU se ukazuje, že i unijní zahraniční a bezpečnostní politika má značné slabiny. Země EU vnímají bezpečnostní hrozby vyplývající z komplikovanosti a nestability současného světa různým způsobem a s různou intenzitou. Přetrvávající problémy, pramenící z rozdílného přístupu k aktuálním bezpečnostním hrozbám v kombinaci s rozdílnými národními strategickými zájmy, ale i rozdílnou mentalitou a kulturou, blokuje nastolení atmosféry širší evropské sounáležitosti a vytváří prostředí s nedostatkem vzájemné důvěry. Klíčový problém realizace evropské integrace v oblasti bezpečnostní a obranné politiky je tedy diversifikace národních zájmů a odlišné vnímání různých bezpečnostních hrozeb, podle geografického umístění dané členské země či členských zemí.

Pojetí různých nebezpečí je u jednotlivých zemí rozdílné a odráží ve značné míře i rozdílnost národních zájmů, jež nevyhnutelně vychází z historického vývoje a zkušeností. Ona zmíněná různorodost je i příčinou toho, že se doposud nepodařilo dostatečně silně zakotvit jednotný přístup k hodnocení bezpečnostních hrozeb a přijetí opatření, jež by měla vést k její eliminaci. Třebaže se oficiálně deklaruje, že EU je v současné době sjednocena na bázi jednotně aplikované obranné a bezpečnostní politiky, diversifikace národních přístupů k výstavbě a použití ozbrojených sil a rozličnosti v zájmech, vyplývajících z národních obranných a bezpečnostních politik, vedou k tomu, že jednotné obranné úsilí zemí Evropy se zcela logicky atomizuje do řady větších či menších národních programů, projektů a dalších aktivit, které jsou z mezinárodního pohledu v mnoha případech totožné.

1.5 Roztříštěnost a duplicita obranného úsilí zemí EU ve vztahu k USA

Klíčová otázka tedy zní: Je EU dostatečně zralá na to, aby přistoupila k řešení tak citlivého tématu, jakým je tvorba společné Evropské armády? Dřívější architektura EU, změněná nastolením Lisabonské smlouvy z roku 2009 [4, s. 271], byla založena na 3-pilířové struktuře. Tyto tři pilíře představovaly společnou hospodářskou politiku, společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a společnou politiku v oblasti justice a vnitřních záležitostech. Po vytvoření Eurozóny s jednotnou měnou a po vytvoření společného Schengenského prostoru s relativně dobře fungujícím vnitřním řádem a justicí, EU nabyla dojmu, že se může stát i globálním aktérem plnícím významnou roli v oblasti obrany a bezpečnosti. Překvapení nastalo v okamžiku, kdy došlo k vyhrocení problémů v tzv. prvním a třetím pilíři, tedy k nárůstu dluhové krize v Řecku a k eskalaci uprchlické vlny na Evropský kontinent. Tyto dva momenty značně podryly důvěru ve správnost mechanismu nastaveného pro hospodářské fungování Eurozóny s jednotnou měnou, a ve funkčnost mechanismu nastaveného pro režim vnější ochrany a jeho vnitřní správy Schengenského prostoru. Za této situace automaticky vyvstává otázka, zda je věrohodná i funkčnost mechanismu druhého pilíře, tzn. společná zahraniční a bezpečnostní politika, který je tak náročný na jednotný a koordinovaný přístup a vzájemnou důvěru členských zemí.

Dalším problémem, který EU nedovoluje plně rozvinout svůj potenciál a tím pádem i pomýšlet na reálnou možnost vytvoření společné evropské armády, je absence jednotné a cíleně orientované spolupráce.

V tomto směru EU skutečně zanedbává svůj vlastní rozvoj, což je patrné, pokud provedeme srovnání s dalším globálním aktérem v oblasti bezpečnostní a obranné politiky, tedy se Spojenými státy americkými. Pro srovnání můžeme použít evropské státy NATO, tedy celkem 27 zemí, včetně Turecka, z nichž je 22 rovněž členy EU. V současné době Aliance čítá 29 členských zemí, mezi nimiž Spojené státy zcela jednoznačně dominují, pokud jde o výdaje na obranu. Spojené státy vydávají na obranu 70% celkových výdajů všech evropských zemí Aliance. [5]

Vedle pojmu výdaje na obranu, což je možno vyjadřovat přímo nominální hodnotou nebo jako procentuální část HDP, se často používá pojem obranné úsilí, jakožto jeden z možných výkonnostních ukazatelů charakterizujících, nakolik je daná země schopna pokrýt finančními prostředky určenými na obranu požadavky na vojenské schopnosti, jež jsou nezbytné pro naplnění stanovených politicko-vojenských ambicí. Vzato proporcionálně, vedle Spojených států by zbytek Aliance měl představovat, z hlediska vynaloženého obranného úsilí, druhou největší entitu na světě. Jinými slovy zbývající země Aliance, představující 1/3 celkových výdajů, by měly pokrývat onu 1/3 požadavků na vojenské schopnosti.

Ve srovnání s USA však Evropské státy NATO dosahují zhruba jen 50-ti % efektivity ve svém obranném úsilí. Tato skutečnost má pochopitelně své logické vysvětlení. Vzhledem k různorodosti v politických přístupech a rozdílnosti národních zájmů jednotlivých zemí je patrná značná duplikace jak ve vývoji a výzkumu nových zbraňových systémů, tak i při jejich pořízování. S touto skutečností souvisí i nízká úroveň interoperability takto pořízovaných systémů. Důsledkem je pak značná disproporce v požadovaných schopnostech a různá úroveň standardizace sil a prostředků, které mají v konečném důsledku tvořit společné uskupení sil.

V prostředí Společné bezpečnostní a obranné politiky EU se tak čím dále tím více projevují dva komplementární avšak proti sobě stojící rysy:

1. potřeba intenzifikace spolupráce jednotlivých zemí při tvorbě a dosahování požadovaných vojenských schopností. Důvodem je to, že dnes v Evropě prakticky neexistuje země, která by byla schopna samostatně a nezávisle vytvořit plné spektrum schopností k naplnění zájmů jak svých tak i unijních;
2. neschopnost členských zemí ustoupit ze svých národních ambicí a plně se angažovat v mezinárodní spolupráci, a to i za cenu byť jen částečné ztráty své nezávislosti.

1.6 Snahy o institucionální a koncepční posílení spolupráce zemí EU

Třebaže se oficiálně deklaruje, že EU je v současné době sjednocena na bázi jednotně aplikované obranné a bezpečnostní politiky, diversifikace národních přístupů k výstavbě a použití ozbrojených sil a rozličnosti v zájmech, vyplývajících z národních obranných a bezpečnostních politik, vedou k tomu, že jednotné obranné úsilí zemí Evropy se zcela logicky atomizuje do řady větších či menších národních programů, projektů a dalších aktivit, které jsou z mezinárodního pohledu v mnoha případech totožné. Nicméně pravdou je, že většina členských zemí je přesvědčena, že účinná Společná bezpečnostní a obranná politika EU posiluje bezpečnost evropských občanů a přispívá k míru a stabilitě v sousedství Evropy i v širším celosvětovém měřítku. Vývoj politické a bezpečnostní situace v posledních letech jasně ukazuje, že užší a posílená spolupráce v oblasti vnější bezpečnosti se pro EU a její členské státy stala strategickou nutností.

Výrazným posunem vpřed bylo zcela nepochybně vytvoření Evropské obranné agentury (*European Defence Agency – EDA*) [6], která byla ustanovená v roce 2004 s cílem výrazně se podílet na zlepšení obranných schopností cestou podpory a posílení evropské spolupráce v oblasti vyzbrojování. Nicméně rozhodující impuls při naplňování cílů společné bezpečnostní a obranné politiky měl nastat až s přijetím Lisabonské smlouvy. Mimo jiné je v tomto dokumentu specifikován očekávaný přístup členských zemí k tzv. stálé strukturované spolupráci, a to v návaznosti na text Lisabonské smlouvy (Protokol o stálé strukturované spolupráci) [4, s. 153]. Kompletní znění Protokolu o stálé strukturované spolupráci je uvedeno v příloze 2. Tato část smlouvy byla koncipována tak, aby umožnila členským zemím dosáhnout požadované vojenské a technologické úrovně svých ozbrojených sil, s jejichž přispěním by EU mohla plnit ambiciózní roli globálního aktéra při zajišťování bezpečnostní stability ve světě. Co tedy předpokládá text protokolu? Oproti předcházejícím smlouvám, znění protokolu nepředpokládá spolupráci nahodilou, nýbrž uvádí konkrétní modalitty, na základě kterých by členské země měly koordinovaně participovat na rozvojových projektech svých ozbrojených sil a na procesu konsolidace technologické základny evropského obranného průmyslu. Implementace této spolupráce by měla členským zemím umožnit cílené zaměření vývoje a výzkumu v oblasti zbraňových technologií, akvizic zbrojního materiálu a modernizačních projektů na dosažení vojenských schopností, které budou přínosem jak pro dané země, tak pro EU jako takovou.

V červnu 2016 byla na jednání Evropské rady představena nová strategie pro zahraniční a bezpečnostní politiku EU – Globální strategie EU (*European Union Global Strategy: Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe*). [7, s. 60] Jedná se o dokument, jenž má nahradit dosavadní bezpečnostní strategii EU (*European Security Strategy*) [8], která vznikla v roce 2003 a která byla posléze aktualizována v roce 2008. Ambicí Globální strategie EU je ukázat unii jako lídra v oblasti udržování a posilování globální bezpečnostní stability. Tento dokument by měl být zastřešujícím koncepčním dokumentem pro veškeré činnosti EU související se společnou zahraniční a bezpečnostní politikou. Tato nová strategie má vést k větší soudržnosti uvnitř unie a zdůrazňuje, že zásady sjednocení a rozdělování zdrojů všech členských zemí, by měly být využity k posílení schopností, pomocí nichž má být dosaženo požadovaného efektu, tedy naplnění stanovených politicko-vojenských ambicí.

Nejvyšší představitelé členských států EU, na svém neformálním zasedání v Bratislavě v září 2016, zdůraznili potřebu posílení vojenských kapacit v oblasti obrany a bezpečnosti. V kontextu závěrů uvedeného zasedání tak došlo k iniciování práce na Implementačním plánu k bezpečnosti a obraně (*Implementation Plan on Security and Defence*) [9], jenž by měl v návaznosti na Globální strategii EU určit úroveň ambicí EU v oblasti bezpečnosti a obrany a stanovit zadání nezbytné pro jejich naplnění.

Tím, že budou stanovena závazná kritéria a jejich hodnoty by mělo dojít k eliminaci značných disparit mezi úrovní příspěvků jednotlivých zemí do společných sil EU. Problém proporcionality národních příspěvků, a tím i celkové spolupráce všech unijních zemí zůstává tedy i nadále nevyřešen. V této souvislosti je jasné, že do doby nastavení závazných parametrů v oblasti stálé strukturované spolupráce nelze ani očekávat, že by všechny členské země přistoupily se stejnou mírou zodpovědnosti k procesu tvorby společných evropských ozbrojených sil.

1.7 Implementace Stálé strukturované spolupráce

EU, čítající 28 členských zemí, má souhrnně druhé největší vojenské výdaje po USA. Rozpočtové prostředky na obranu se však v Evropě v posledních letech snižovaly, zatímco ostatní globální hráči, jakými jsou Čína a Rusko zvyšovaly své výdaje na obranu zcela bezprecedentním tempem. USA v roce 2015 a v roce 2016 investovaly do obrany více než dvakrát více, než činily celkové výdaje členských států EU na obranu. Čína v posledním desetiletí zvýšila své rozpočtové prostředky na obranu o 150 %. Oproti tomu během poslední dekády snížily členské státy EU své výdaje na obranu o téměř 12 % v reálném vyjádření. [5]

Toto snížení národních výdajů na obranu nebylo dosud kompenzováno větší evropskou spoluprací. Evropa trpí neefektivností výdajů vzhledem k jejich zdvojení, chybějící interoperabilitě, technologickým mezerám a nedostatečným úsporám z rozsahu pro průmysl a výrobu. Zhruba 80 % veřejných zakázek v oblasti obrany probíhá výlučně na vnitrostátním základě, což vede k nákladným duplikacím vojenských schopností. Odhaduje se, že chybějící spolupráce mezi členskými státy v oblasti obrany a bezpečnosti stojí 25 až 100 miliard eur ročně. [10]

Bez trvalých investic do obrany evropskému průmyslu hrozí, že ztratí technickou schopnost budovat zásadní obranné schopnosti příští generace. Tato skutečnost by mohla v konečném důsledku ovlivnit strategickou nezávislost Unie a její schopnost vystupovat jako globální hráč a zajišťovatel bezpečnosti. K tomu, aby EU mohla čelit všem stávajícím i budoucím bezpečnostním hrozbám a mohla naplnit roli významného hráče na poli mezinárodní bezpečnostní stability, je nutné dosáhnout strategické samostatnosti v řadě oblastí, počínaje vědou a vývojem v oblasti obranných a bezpečnostních technologií, přes tvorbu vyspělé technologické základny obranného průmyslu a konče rozvojem požadovaných vojenských schopností, jimiž budou disponovat příslušné síly a prostředky vyčleněné ve prospěch unijní Společné bezpečnostní a obranné politiky.

Pouze úzká spolupráce členských zemí na všech úrovních, od politické, vojenské až po úzce odborně-technickou může zajistit dosažení požadovaných výstupů, což zjednodušeně představuje maximální zhodnocení vložených finančních prostředků národních rozpočtů určených na obranné výdaje. Z tohoto titulu považuje EU dosažení strategické samostatnosti veškerých oblastí Společné obranné a bezpečnostní politiky za jednu z hlavních priorit v dalším orientování EU směrem k zajištění udržitelného rozvoje a prosperity členských zemí.

S cílem implementovat novou Globální strategii EU [7] v oblasti bezpečnosti a obrany přijala EU Akční plán pro evropskou obranu (*European Defence Action Plan*) [11]

Ve svém projevu o stavu Unie v roce 2016 zdůraznil předseda Evropské komise, Jean-Claude Juncker důležitost silné Evropy, která dokáže bránit a chránit své občany doma i v zahraničí, čehož nelze dosáhnout bez inovativních přístupů a sdružení dostupných zdrojů všech členských zemí: „*Evropa už si nemůže dovolit spoléhat se pouze na vojenskou sílu a kapacity jednotlivých zemí. Musíme převzít odpovědnost za ochranu svých zájmů. V minulém desetiletí jsme se účastnili více než 30 vojenských a civilních operací Evropské unie. Bez stálé struktury však nemůžeme jednat efektivně. Potřebujeme jednotné velitelství v Evropské unii.*“ [12, s. 63]

Akční plán pro evropskou obranu je úzce spojen s prováděcím plánem v oblasti bezpečnosti a obrany globální strategie (*EU Global Strategy Implementation Plan on Security and Defence*) [9], který stavuje pro Unii novou úroveň ambicí a identifikuje činnosti pro jejich naplnění. Opatření navrhovaná v prováděcím plánu a v Akčním plánu pro evropskou obranu mají vést k silnější Evropské unii, pokud jde o obranu, a v konečném důsledku i k silnější Severoatlantické alianci.

1.8 Konkretizace kritérií Stálé strukturované spolupráce

Prozatím nejdůležitějším vyústěním snah o větší integraci členských zemí ve sféře Společné bezpečnostní a obranné politiky je společné prohlášení ministrů zahraničních věcí a ministrů obran 23 členských zemí, k naplnění Stálé strukturované spolupráce (*Joint Notification on the Permanent Structured Cooperation*). Toto prohlášení podepsalo 13. listopadu 2017 v Bruselu Rakousko, Belgie, Bulharsko, Česká republika, Chorvatsko, Kypr, Estonsko, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Maďarsko, Itálie, Lotyšsko, Litva, Lucembursko, Nizozemsko, Polsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko a Švédsko. Od podepsání se naopak zdrželo Irsko, Malta a Portugalsko. Dánsko se do práce ve strukturách Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU nezapojuje a Velká Británie vzhledem k předpokládanému odchodu z EU již uvedenou problematiku neřeší. Dokument byl následně předložen na jednání Rady EU (*Foreign Affairs Council - FAC*) a pod názvem *Council Decision establishing Permanent Structured Cooperation (PESCO) and determining the list of Participating Member States* byl dne 13. prosince 2017 oficiálně schválen. K předcházejícím 23 zemím se podle předpokladu připojilo i Portugalsko a Irsko, čímž se počet signatářských zemí dostal na konečných 25.

V kontextu současného stavu bezpečnostního prostředí ve světě je stěžejní ambicí Globální strategie EU zahájit proces užší spolupráce mezi členskými zeměmi, jež v první řadě povede k efektivnějšímu investování finančních prostředků na obranu a tím i k posílení procesu tvorby schopností potřebných k naplnění politicko-vojenských ambicí. Toto má být rovněž klíčovým úkolem procesu Stálé strukturované spolupráce, tak jak je uvedeno v článku 42(6), článku 46 a v příslušném protokolu Lisabonské smlouvy.

V případě Stálé strukturované spolupráce se tak předpokládá, že se stane nástrojem pro vytvoření efektivní a vysoce integrované Unie schopné čelit všem bezpečnostním výzvám současného světa. Vysoká představitelka EU pro Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a zástupkyně předsedy Evropské komise Federica Mogherini na jednání Rady EU, které se konalo v prosinci 2017 v Bruselu, uvedla, že vyústění procesu Stálé strukturované spolupráce představuje výsledek kolektivní práce členských zemí směřující k naplnění stanovených priorit EU, jež by měly být totožné s prioritami členských zemí. Takovýto přístup přispěje k vyšší integraci unijních zemí a k posílení samotné bezpečnosti a obrany občanů EU (*"PESCO is the outcome of good teamwork, high ambition on the common commitments that will now need to translate into concrete projects of cooperation, but also of an inclusive process. It is an example of how the European Union can serve Member States' priorities, can be efficient and effective and how our integration is serving our citizens priorities - in this case, the need to have a more integrated security and defence approach."*) [13].

Ačkoliv uvedená deklarace má především politický charakter, jedná se o první akt, kdy politické zadání nabývá takové úrovně konkrétnosti ve vztahu k tomu, co se vyžaduje od vojensko-odborné úrovně. Nicméně zcela zásadní faktor, na němž de facto spočívá celá realizace Stálé strukturované spolupráce, je seriózní přístup členských zemí a bezvýhradné plnění přijatých závazků, jež jsou v mnoha případech poměrně dosti náročné.

V kontextu současného stavu bezpečnostního prostředí ve světě je stěžejní ambicí Globální strategie EU zahájit proces užší spolupráce mezi členskými zeměmi, jež v první řadě povede k efektivnějšímu investování finančních prostředků na obranu a tím i k posílení procesu tvorby schopností potřebných k naplnění politicko-vojenských ambicí. Toto má být rovněž klíčovým úkolem procesu Stálé strukturované spolupráce, tak jak je uvedeno v článku 42(6), článku 46 a v příslušném protokolu Lisabonské smlouvy. Nicméně tento přístup je založen na seriózním postupu členských zemí a na bezvýhradném plnění kritérií zakotvených v uvedené politické deklaraci.

V deklaraci ke Stálé strukturované spolupráci se za tímto účelem konkretizují závazky, které by jednotlivé participující země měli plnit. Tyto závazky jsou seřazeny v oblastech, které jsou specifikovány v Lisabonské smlouvě, a to v článku 2, Protokolu o stálé strukturované spolupráci stanovené článkem 42 Smlouvy o Evropské unii [14]. Kompletní znění Protokolu je uvedeno v příloze 2. Ve zmiňovaném článku 2 se uvádí, že „členské státy účastníci se stálé strukturované spolupráce se k dosažení cílů zavazují:

- a) *spolupracovat od vstupu Lisabonské smlouvy v platnost za účelem dosažení schválených cílů týkajících se úrovně investičních výdajů na obranné vybavení a pravidelně tyto cíle přezkoumávat s ohledem na bezpečnostní situaci a mezinárodní odpovědnosti Unie;*
- b) *vzájemně v co největší míře sladovat obranný mechanismus, zejména harmonizací identifikace svých vojenských potřeb, sdružováním a případně specializací svých obranných prostředků a schopností a podporou spolupráce v oblasti výcviku a logistiky;*
- c) *přijímat konkrétní opatření k posílení disponibility, interoperability, flexibility a schopnosti nasazení svých sil, zejména určením společných cílů týkajících se rozmístění sil, včetně případného přezkumu svých vnitrostátních rozhodovacích postupů;*
- d) *spolupracovat na zajištění toho, že přijímají nezbytná opatření pro nápravu, a to i prostřednictvím mnohonárodního přístupu a aniž jsou dotčeny takové závazky v rámci Organizace Severoatlantické smlouvy, nedostatků zjištěných v rámci „Mechanismu pro rozvoj schopností“;*
- e) *případně se účastnit vývoje hlavních společných nebo evropských programů pro výbavu v rámci Evropské obranné agentury.“*

K jednotlivým oblastem je agregována řada závazků, přičemž text těchto závazků vyznívá dosti jednoznačně a konkrétně, jak je možné vysledovat z přehledu uvedeného v tabulce 1. Česká verze tohoto přehledu byla zpracována na základě znění závěrů Rady EU z prosince 2017 (*Council Decision establishing Permanent Structured Cooperation (PESCO) and determining the list of Participating Member States, Annex: List of ambitious and more binding common commitments undertaken by participating Member States in the five areas set out by Article 2 of Protocol 10*). Kromě jiného jsou postaveny signatářské země před nutností zpracovat své národní implementační plány (*National Implementation Plan*) s uvedením modalit realizace jednotlivých závazků specifikovaných v příloze uvedeného rozhodnutí. Následně pak bude prováděna každoroční revize plnění národních implementačních plánů (*Coordinated Annual Review on Defence - CARD*).

Tabulka 1 – Závazky agregované k bodům Protokolu o stálé strukturované spolupráci
(zdroj: upraveno podle přílohy 3)

1.	Spolupracovat od vstupu Lisabonské smlouvy v platnost za účelem dosažení schválených cílů týkajících se úrovně investičních výdajů na obranné vybavení a pravidelně tyto cíle přezkoumávat s ohledem na bezpečnostní situaci a mezinárodní odpovědnosti Unie
1.1	Pravidelně navyšovat obranný rozpočet, jehož rámec umožní realizovat zamýšlené cíle
1.2	Dosáhnout 20-ti procentního podílu investičních výdajů v rámci obranného rozpočtu, které budou použity při realizaci projektů k odstranění nedostatků v požadovaných schopnostech
1.3	Navýšit počet společných strategických obranných projektů zaměřených na zlepšení stavu schopností. Realizace těchto projektů by měla být spolufinancována z Evropského obranného fondu (<i>European Defence Fund</i>)
1.4	Navýšit podíl výdajů na obranný výzkum a vývoj obranných technologií na úroveň 2% rozpočtu na obranu
1.5	Vytvořit systém pravidelné revize závazků, který by byl předkládán Radě EU ke schválení
2.	Vzájemně v co největší míře sladovat obranný mechanismus, zejména harmonizací identifikace svých vojenských potřeb, sdružováním a případně specializací svých obranných prostředků a schopností a podporou spolupráce v oblasti výcviku a logistiky
2.1	Plnění významné role v procesu rozvoje schopností EU s cílem zajistit dostupnost schopností nezbytných pro naplnění politicko-vojenských ambicí
2.2	Maximální podpora procesu Koordinované roční revize (<i>Coordinated Annual Review on Defence - CARD</i>) založená na dobrovolném přístupu participujících členských zemí
2.3	Realizace mnohonárodních akvizičních projektů s podporou Evropského obranného fondu (<i>European Defence Fund</i>)
2.4	Koncepční přístup k realizaci projektů rozvoje schopností s maximální účastí členských zemí
2.5	Společné využití stávajících schopností za účelem efektivního využití všech dostupných zdrojů
2.6	Větší spolupráce při sdílení informací, výcviku a využití zkušeností z oblasti kybernetické obrany
3.	Přijímat konkrétní opatření k posílení disponibility, interoperability, flexibility a schopnosti nasazení svých sil, zejména určením společných cílů týkajících se rozmístění sil, včetně případného přezkumu svých vnitrostátních rozhodovacích postupů
3.1	S ohledem na potřebu sil rychlé reakce se členské země zavazují vybudovat potenciál nasaditelných sil nad rámec vyčleněných sil pro bojová uskupení EU (<i>EU Battlegroups</i>)
3.2	Vytvořit databázi národních příspěvků a mechanismus umožňující urychlit proces plánování, přípravy a generace úkolových uskupení sil rychlé reakce
3.3	Urychlit rozhodovací proces na národní úrovni k vyslání sil do mnohonárodní operace
3.4	Zajistit potřebnou materiálovou a zdrojovou podporu pro vedení operací krizového řízení EU
3.5	Významně přispět k výstavbě bojových uskupení EU (<i>EU Battlegroups</i>) tím, že potvrdí alespoň 4 roky dopředu závazky týkající se tvorby požadovaných schopností předurčených jednotek, jejich přípravy a provedení výcviku, včetně certifikačního cvičení
3.6	Standardizovat a zjednodušit vojenskou přepravu v rámci Evropy k usnadnění rychlého nasazení sil;
3.7	K posílení interoperability sila prostředků se participující členské země zavazují implementovat technické a operační standardy NATO a dále v souladu s národními certifikačními procesy přijmout standardy NATO pro potřeby certifikace bojových uskupení EU

3.8	Aktivně se zapojit do stávajících vojenských struktur EUROCORPS, EUROMARFOR, EUROGENDFOR, MCCE/ATARES/SEOS
3.9	Členské země budou usilovat o financování krizových operací a misí EU jdoucí nad rámec mechanismu Athena
4.	Spolupracovat na zajištění toho, že přijímají nezbytná opatření pro nápravu, a to i prostřednictvím mnohonárodního přístupu a aniž jsou dotčeny takové závazky v rámci Organizace Severoatlantické smlouvy, nedostatků zjištěných v rámci „Mechanismu pro rozvoj schopností“
4.1	Prostřednictvím realizace projektů k řešení nedostatků ve schopnostech identifikovaných v rámci Plánu rozvoje schopností EU (<i>Capability Development Plan – CDP</i>) posílit strategickou samostatnost EU a Evropskou technologickou základnu obranného průmyslu (<i>European Defence Technological and Industrial Base – EDTIB</i>)
4.2	Zvážit jako prioritu společný přístup k řešení identických nedostatků ve schopnostech identifikovaných na národní úrovni
4.3	Participovat alespoň na jednom projektu organizovaném v rámci Stálé strukturované spolupráce, jenž zajistí schopnosti mající strategický význam pro zúčastněné členské země
5.	Případně se účastnit vývoje hlavních společných nebo evropských programů pro výstavbu v rámci Evropské obranné agentury (<i>European Defence Agency – EDA</i>)
5.1	Využívat Evropskou obrannou agenturu (<i>European Defence Agency – EDA</i>) jako fórum pro rozvoj schopností a Organizaci pro spolupráci v oblasti vyzbrojování (<i>OCCAR -Organisation conjointe de coopération en matière d'armement</i>) jako nejvhodnější platformu pro řízení společných programů
5.2	Zajistit, aby všechny projekty k rozvoji schopností vedené participujícími členskými zeměmi zvýšily úroveň evropského zbrojního průmyslu a zabránily zbytečné duplicitě
5.3	Zajistit, aby společné programy a strategie vyzbrojování členských zemí měly pozitivní dopad na Evropskou technologickou základnu obranného průmyslu (<i>European Defence Technological and Industrial Base – EDTIB</i>)

Z hlediska dosavadního vývoje se jedná o nejzásadnější pokrok ve snaze konkretizovat obsah Stálé strukturované spolupráce směrem k vytvoření koncepčního nástroje, který by umožnil naplnění politicko-vojenských ambicí EU realizací cíle výstavby sil (*Headline Goal 2010*). Otázkou však zůstává, do jaké míry budou jednotlivé členské země naplňovat ambiciózní závazky vyplývající z deklarace ke Stálé strukturované spolupráci. Tato otázka hraje významnou roli i při určování míry s jakou je možné hovořit, za současného vývoje Společné zahraniční a bezpečnostní politiky, o možnosti vytvořit společné evropské ozbrojené síly. Úvahy o tom, do jaké míry je tato koncepce realizovatelná, objasní následující kapitoly, ve kterých bude zkoumána tzv. styčná plocha mezi konkretizací ambiciózních požadavků EU specifikovaných v podobě Stálé strukturované spolupráce a interakce členských zemí směrem k ambicím EU.

2 ANALÝZA PROVEDITELNOSTI KONCEPCE SPOJENÝCH OZBROJENÝCH SIL

Analýza proveditelnosti koncepce spojených evropských ozbrojených sil vycházela ze základního předpokladu, a tím byla nutnost aplikace politicko-vojenských aspektů, vycházejících z koncepčních a strategických dokumentů v oblasti Společné bezpečnosti a obranné politiky. Jedná se tedy o Globální strategii EU a související Implementační plán pro bezpečnost a obranu. Nicméně skutečností je, že Implementační plán pro bezpečnost a obranu se ponejvíce zabývá otázkou struktury zdrojového rámce a jak tohoto zdrojového rámce dosáhnout. Principy, na nichž je postavena realizace Implementačního plánu s cílem dosáhnout požadované úrovně ambicí, se tedy opírají především o disponibilitu zdrojového rámce a dále pak o rozvoj potřebných schopností, k čemuž má pomoci efektivní mezinárodní spolupráce specifikovaná mimo jiné i kritérii Stálé strukturované spolupráce, a to jak mezi členskými zeměmi EU, tak i mezi partnerskými zeměmi v rámci NATO. Pokud by se mělo hovořit o podmínkách příznivých pro realizaci koncepce společných evropských ozbrojených sil, pak prvořadou, a de facto i iniciační podmínkou je dosažení velmi vysoké míry integrace národních zájmů členských zemí v oblasti bezpečnostní a obranné politiky. Ovšem otázkou je, kdy takové podmínky nastanou a zda je vůbec možné identifikovat stav, jenž by umožnil členským zemím přistoupit k úspěšné realizaci takovéto koncepce.

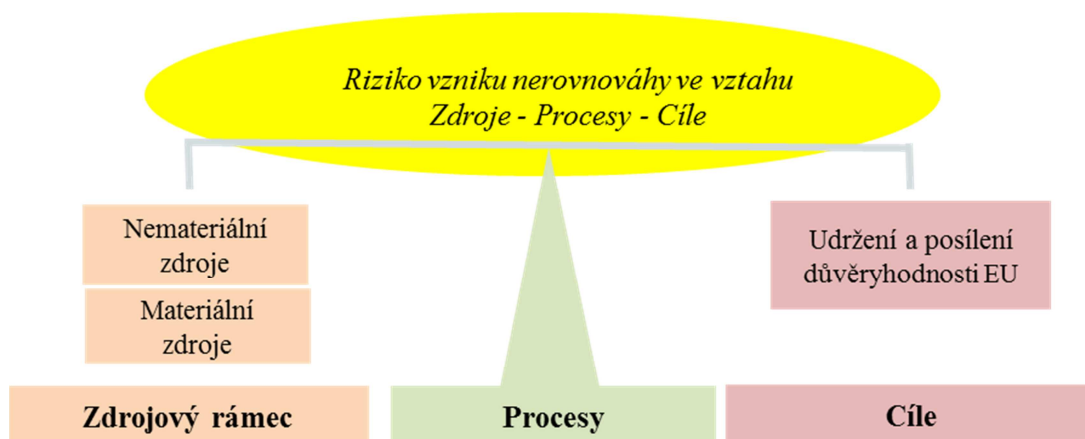
2.1 Aplikace metody strategické mapy pro výzkum úrovně integračního procesu

K objektivnímu určení úrovně integračního procesu a tím i míry s jakou je možné hovořit o podmínkách pro vytvoření společných evropských ozbrojených sil, je možné vytvořit mechanismus konstruovaný na bázi širokého spektra faktorů či aspektů, umožňující kvantifikovat úroveň integrace členských zemí a tím i ochotu přistoupit k realizaci koncepce společných ozbrojených sil. Struktura uvedeného mechanismu byla realizována s využitím metody strategické mapy v kombinaci s elementy operačního umění, které úzce vychází z pojetí vojenské strategie. Těmito elementy jsou Zdroje, Procesy a Cíle (*Means – Ways – Ends*). Pojetí vojenské strategie chápe tyto elementy jako transformaci disponibilních zdrojů do podoby vojenské síly k dosažení politických cílů. [15, s. Chapter 8, Towards A Theory of Strategy] Kombinace strategické mapy s elementy operačního umění je využívána plánovacími složkami ozbrojených sil USA při plánování, přípravě a vedení operací a její aplikace je detailně popsána v dokumentu *Joint Publication 5-0: Joint Operation Planning* [16, s. Chapter III].

Přestože má tato metoda praktické uplatnění především v případě plánování operací na vojensko-strategické úrovni, a to nejenom ve Spojených státech, ale i v řadě dalších členských zemí NATO i EU, lze ji aplikovat i na širší spektrum problematiky, než je pouhé plánování operací. V pojetí bezpečnostní a obranné strategie Spojených států jsou jednotlivé elementy operačního umění chápány následovně:

- Zdroje mají materiální a nemateriální charakter (*tangible – intangible*) [17], přičemž charakter materiální se vztahuje ke zdrojům, jako jsou např. finance, personál, infrastruktura, zbraňové systémy a prostředky aj. Nemateriální charakter zdrojů je pak vázán na zdroje typu morálně volní vlastnosti, odvaha a odhodlání vojáků či intelektuální úroveň personálu ozbrojených sil;
- Pod pojmem cíl se rozumí dosažení a udržení požadovaného stavu. V případě EU a její Společné zahraniční a bezpečnostní politiky je požadovaným stavem schopnost účinné reakce na krizové situace, jež můžou vzniknout kdekoli ve světě a jež můžou narušit křehkou lokální či globální bezpečnostní stabilitu. Lisabonská smlouva v části řešící ustanovení o Společné bezpečnostní a obranné politice uvádí: „*Společná bezpečnostní a obranná politika je nedílnou součástí společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Zajišťuje Unii operativní schopnost, která se opírá o civilní a vojenské prostředky. Unie je může použít pro mise vedené mimo území Unie k udržení míru, předcházení konfliktům a posílení mezinárodní bezpečnosti v souladu se zásadami Charty Organizace spojených národů. Plnění těchto úkolů je založeno na využití schopností poskytnutých členskými státy.*“ [14, s. 34, odd. 2] Společná bezpečnostní a obranná politika se tak stává pro EU nástrojem k dosažení a udržení hlavního cíle, a tím je zajištění důvěryhodnosti nejenom unijní Společné zahraniční a bezpečnostní politiky, ale Unie jako takové.
- Procesy jsou pak chápány jako koncepční postup k dosažení požadovaného cíle realizovaný z úrovně politicko-strategického řízení a z úrovně vojensko-strategického řízení: Tento postup, resp. opatření k dosažení cíle musí umožnit konstrukci plánu konkretizující, jak má být dosaženo cílového stavu.
- Mimo jiné tato metoda bere do úvahy i možná rizika spojená s disproporcí mezi tím, co má být dosaženo (Cíle) a tím, jak těchto cílů má být dosaženo (Procesy) a co je za tímto účelem k dispozici (Zdroje). Pokud jde o rizika, jež by se při realizaci cíle mohla vyskytnout, vyžaduje uvedená metoda nastavení rovnováhy mezi všemi třemi elementy, přičemž tato rovnováha musí být založena na přijetí (*Acceptability*) reálného cíle (*Suitability*) a jeho proveditelností (*Feasibility*) s využitím adekvátních zdrojů a procesů.

Především se pak jedná o to, že jakákoliv disproporce mezi reálností cíle a disponibilními zdroji zákonitě vede ke slabé úrovni akceptovatelnosti přijatých opatření a tím i k nenaplnění vytýčeného cíle. Schématické zobrazení vztahů elementů operačního umění v kombinaci se strategickou mapou je znázorněno na obrázku 1.

Obrázek 1 – Schéma kombinace elementů operačního umění a strategické mapy (zdroj: vlastní)

V rovině obecné vystihuje struktura strategické mapy linii, na jejímž počátku jsou disponibilní nebo plánované zdroje, ať už finanční, věcné či lidské, s návaznými procesy, které mají vést k zajištění stanovených výsledků či k naplnění stanoveného poslání, což je v tomto případě naplnění politicko-vojenských ambicí.

Charakteristika zdrojového rámce

Pokud jde o disponibilní či plánované zdroje, na základě rešerše koncepčních dokumentů a publikací, které pojednávají o problematice strategického řízení ozbrojených sil jednotlivých členských zemí EU, byly identifikovány zdroje uvedené v tabulce 2, mající klíčový význam pro dosažení požadovaných cílů. Jako zdroj pro vyhledávání předmětných dokumentů byly využity databáze Institutu bezpečnostních studií EU (*European Union Institute for Security Studies – EU ISS*) a orgánu Generálního sekretariátu Rady - Evropské služby pro vnější akce (*European External Action Service - EEAS*).⁶ Kompletní souhrn podkladů, ze kterých bylo čerpáno, je uveden v příloze 1: Přehled dokumentů použitých k provedení rešerše.

⁶ Předmětné dokumenty jsou k dispozici bez potřeby autorizovaného přístupu na webových portálech EUISS (<http://www.iss.europa.eu>) a EEAS (http://eeas.europa.eu/documents/index_en.htm).

Uvedený zdrojový rámec, tak jak je specifikován v tabulce 2, tudíž představuje vstupní portfolio, od něhož se budou odvíjet další aktivity směřující k dosažení očekávaného cíle. Jednotlivé prvky zdrojového rámce tak nejsou a ani nemůžou být vnímány jako cíl samotný, či proces vedoucí k dosažení požadovaného cíle, nýbrž jako nezbytný základ, od jehož kvality a kvantity se bude odvíjet i kvalita dosaženého cíle.

Tabulka 2 – Charakteristika zdrojů (zdroj: vlastní zpracování)

Element	Zdrojový rámec (česká verze)	Zdrojový rámec (anglická verze)
Zdroje	Infrastruktura a nemovitý majetek	<i>Infrastructure assets</i>
	Zbraňové systémy a vybavení	<i>Inventories of equipment</i>
	Komunikační a informační systémy	<i>Communication and information systems</i>
	Lidské zdroje a personál	<i>Human resources and personnel</i>
	Věda a výzkum	<i>Science, defence research and knowledge</i>
	Systém zpravodajského zabezpečení	<i>Information and intelligence</i>
	Rozpočet na obranu a bezpečnost	<i>Defence and security budgets</i>

Charakteristika cílového stavu

Cíl tedy reflektuje očekávaný stav, kterým je v tomto případě zajištění důvěryhodnosti EU při realizaci její Společné bezpečnostní a obranné politiky jako nástroje Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Text Lisabonské smlouvy⁷ hovoří o tom, že úkolem EU v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky je: [14, s. kap. 1, čl. 10a)]

- upevňovat a podporovat demokracii, právní stát, lidská práva a zásady mezinárodního práva;
- posilovat mír, předcházet konfliktům a posilovat mezinárodní bezpečnost v souladu s cíli a zásadami Charty Organizace spojených národů, jakož i v souladu se zásadami Helsinského závěrečného aktu a s cíli Pařížské charty, včetně těch, které se týkají vnějších hranic.

K naplnění uvedených úkolů unie využívá Společné bezpečnostní a obranné politiky, která je vnímána jako nedílná součást Společné zahraniční a bezpečnostní politiky umožňující unii plnit její globální strategickou úlohu, a to samostatně, či ve spolupráci s jejími strategickými partnery, kdykoli a kdekoli to je nutné.

⁷ Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, podepsaná v Lisabonu dne 13. prosince 2007.

Primárním cílem EU je tedy udržet a upevnit důvěryhodnost v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky, čemuž rovněž odpovídá i stanovená úroveň ambicí. Nová globální strategie EU pak v kontextu realizace tohoto cíle nastoluje i tři strategické priority, jejichž prostřednictvím musí EU upevňovat bezpečnost a obranu:

- pružná a rychlá reakce na vnější konflikty a krize;
- budování obranných kapacit;
- ochrana Unie a jejích občanů.

Charakteristika procesní fáze

Obsahem fáze Procesy jsou mechanismy a postupy, které jsou aplikovány s cílem efektivně využít disponibilní zdroje. K vytvoření strategické mapy je však potřebné identifikovat obsah procesní fáze, resp. identifikovat prvky procesu transformace zdrojů do podoby očekávaného cílového stavu. Úroveň kvality, s níž se daří transformovat disponibilní zdroje do podoby cílů je určováno (determinováno) kvalitou jednotlivých prvků (determinantů) a rovněž kvalitou vazeb mezi nimi.

Pro potřeby identifikace jednotlivých prvků procesní fáze bylo nejdříve nutné stanovit způsob, jak bude nahlíženo na danou problematiku a jaký bude zvolen přístup při identifikování jednotlivých prvků. Vzhledem k povaze celé problematiky se ukázalo jako nejvhodnější aplikovat tzv. systémový přístup. Tento typ přístupu umožňuje nahlížet na uvedenou fázi jako na ucelenou soustavu prvků, které na sebe působí v určitých souvislostech, a to podle toho jakou mají strukturu a jaké mají vazby. [18, s. 7-9] Systémový přístup je ve své podstatě založen na identifikování níže uvedených komponentů:

- účel systému, tedy za jakým účelem byl systém vytvořen;
- struktura systému, tj. jaké jsou jednotlivé prvky systému a jaké jsou jejich vazby;
- vlastnosti prvků systému, jež jsou významné pro celkové chování systému;
- vlastnosti vazeb mezi prvky systému, jež jsou významné pro chování systému;
- okolí systému, tzn. vymezení prvků, které již nepatří do systému, ale jejichž vlastnosti a vazby ovlivňují významným způsobem chování prvků systému;
- subsystémy uvnitř systému pokud zkoumání systému je příliš složité a je třeba jej rozdělit na menší, relativně samostatné či uzavřené celky.

Pro danou fázi strategické mapy lze poměrně snadno identifikovat účel. Tím pochopitelně je mechanismus, který má umožnit transformovat disponibilní zdroje do podoby požadovaného cíle, respektive cílového stavu. Stěžejní se však stává identifikace jednotlivých prvků – determinantů, které vystupují v rámci tohoto mechanismu a které v rámci tohoto mechanismu na sebe vzájemně působí. Při samotné identifikaci lze samozřejmě vycházet z příslušných koncepčních strategických dokumentů, které Unie vydala a které v současné době implementuje. V kontextu posledního vývoje Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU se jedná především o Globální strategii EU (*European Union Global Strategy*) a další návazné dokumenty pojednávající o problematice implementace příslušných závěrů této kvalitativně nové strategie⁸. Konkrétně se jedná o dokumenty *Implementation Plan on Security and Defence* [9], *European Defence Action Plan* [11] a o studii *Orientation and implementation in the field of crisis management since the Lisbon Treaty* [19]. V neposlední řadě se rovněž jedná o společné prohlášení ministrů zahraničních věcí a ministrů obran 23 členských zemí, k naplnění Stálé strukturované spolupráce (*Joint Notification on the Permanent Structured Cooperation*), které bylo podepsáno dne 13. listopadu 2017 v Bruselu. Uvedené dokumenty vydala Rada EU, Evropská komise a Evropský parlament, tedy tři základní instituce EU, které mají rozhodující vliv na formování Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU. S pomocí obsahové analýzy uvedených dokumentů byla identifikována klíčová opatření, jejichž realizace má mít prioritní význam pro naplnění stanovené úrovně politicko-vojenských ambicí EU:

1. tvorba nebo adaptace úkolových uskupení v reakci na nové bezpečnostní hrozby;
2. nastavení mechanismů, umožňující rychlejší generování úkolových uskupení pro nasazení do míst vzniku krizových situací, včetně nasazení sil rychlé reakce;
3. stanovení priorit v procesu dosahování požadovaných schopností s ohledem na stav technologické základny obranného průmyslu zemí EU;
4. pružnější využívání finančních zdrojů při dosahování požadovaných schopností a tím i naplňování politicko-vojenských ambicí EU;
5. prohloubení obranné spolupráce při dosahování požadovaných schopností.

⁸ Vzhledem k termínu dokončení publikace, byly vzaty do úvahy pouze ty dokumenty, jejichž oficiální zveřejnění se váže ke dni 23. listopadu 2017.

Základní podmínkou pro realizaci všech těchto opatření je potřeba proaktivního přístupu jednotlivých členských zemí EU, které by měly přizpůsobit své národní zájmy společným zájmům unijním a maximálně využít svého potenciálu ve prospěch plnění společných cílů. Pokud má dojít k efektivní interakci mezi řídicími a plánovacími orgány EU, na straně jedné, a příslušnými orgány členských zemí, na straně druhé, je potřebné vzít do úvahy řadu aspektů, které souvisí se zmiňovanými klíčovými opatřeními. V následující kapitole jsou popsány aspekty, jež budou do velké míry determinovat úroveň, s níž se podaří úspěšné naplnění oněch klíčových opatření.

2.1.1 Tvorba úkolových uskupení v reakci na nové bezpečnostní hrozby

V současné době se stává klíčovým faktorem pro rychlé a efektivní nasazení vojenských jednotek do jakékoliv operace adaptabilita a flexibilita ozbrojených sil. Ozbrojené síly musí mít bez jakékoliv pochybnosti požadované schopnosti, aby mohly čelit předpokládaným konfliktům. Jaké by tedy měly být hlavní orientace v tvorbě a rozvoji požadovaných vojenských schopností pro budoucí operace? V roce 2006 schválila EU dokument nazvaný *An Initial Long-Term Vision for European Defence Capability and Capacity Needs* (Úvodní dlouhodobá vize k evropským obranným schopnostem a potřebám), analyzující vývoj bezpečnostního prostředí ve světě v průběhu příštích 20-ti až 30-ti let a identifikující bezpečnostní hrozby spolu se základními vojenskými schopnostmi, pomocí nichž chce EU těmto hrozbám čelit. Z uvedeného dokumentu vyplynulo, že koncepční rámec pro plánování tvorby a rozvoje vojenských schopností musí splňovat následující podmínky: [20, s. 2-3]

- vzájemná koordinace činností (*Synergy*), představující nejenom provázání činnosti jednotlivých druhů sil (vševojskový charakter), ale určující i úroveň koordinace mezi vojenskými a nevojenskými složkami operace,
- rychlost (*Agility*) zahrnující nejenom rychlost manévru a reakce, ale i schopnost rychlé rekonfigurace sil v reakci na nově vzniklou situaci. NATO, EU, OSN nebo jakákoliv jiná ad-hoc koalice musí projevit dostatečnou pružnost a rychlost při koordinování vševojskového uskupení složeného z komponentů pozemních sil, vzdušných sil i námořnictva. Tato podmínka musí být rovněž v dostatečné míře patrná v rámci velitelských struktur zahrnující i prvky zpravodajství a průzkumu (*C3ISR - Command, Control, Communication, Intelligence, Surveillance, Reconnaissance*) a musí být dostatečně implementována při spolupráci s civilními a nevládními složkami participujícími na operaci,

- selektivita, (*Selectivity*) představující schopnost správné volby prostředků v dané fázi operace a korespondující s požadovaným cílem operace. Ve své podstatě se jedná o volbu mezi kinetickými a nekinetickými systémy mající za cíl dosáhnout letálních (smrtících) nebo neletálních (nesmrtících) účinků. Uvedená vlastnost má své opodstatnění i vzhledem k potřebě minimalizovat vedlejší škody na civilní populaci a infrastrukturu,
- udržitelnost (*Sustainability*) zahrnuje prvky a formy logistického a zdravotnického zabezpečení, které podobně jako celé úkolové uskupení musí mít mnohonárodní formu.

2.1.2 Tvorba velitelských a řídicích struktur EU

Proces velení a řízení tvoří rozhodující stavební element pro zajištění pružného a efektivního rozhodovacího procesu a tím i pro dosažení požadovaného cíle operace. Během přípravy, plánování a vedení operací EU musí být neustále zajištěno velení a řízení v reálném čase a mezi všemi stupni velení a složkami sil. Od efektivního procesu velení a řízení se očekává, že bude rychle a pružně reagovat na nové bezpečnostní hrozby, k čemuž mu bude výrazně sloužit účinná zpravodajská činnost. Schopnost bezpečně komunikovat s partnery na všech stupních, stejně jako schopnost zapojit se do spojených a kombinovaných velitelství se tak stávají hlavními prioritami. Členské země musí akceptovat fakt, že proces velení a řízení musí být postaven na standardizované organizační struktuře a na jasných operačních procedurách a bezpečné a účinné komunikaci, založené na přesně definovaných technických, operačních a administrativních standardech. Úspěch při plánování, přípravě a vedení budoucích operací bude záviset na účinném zpravodajství a na schopnosti sbírat, třídit, analyzovat a vzájemně sdílet získané informace. Potřeba získat informační a zpravodajskou převahu s sebou nese potřebu ovládnout kybernetický prostor a účinně jej chránit proti všem negativním vlivům. V této souvislosti bude vývoj a zavádění nových informačních a komunikačních technologií nejmarkantnější právě v oblasti zpravodajství. Vývoj, zavedení a společné používání vysoce sofistikovaných komunikačních a informačních systémů a jejich ochrana proti všem typům hrozeb představuje rozhodující podmínku pro nastolení atmosféry vzájemné důvěry a transparentnosti v činnosti všech participujících zemí, a tím i pro samotnou realizaci efektivního procesu velení a řízení vojenských operací v kontextu komplexního přístupu EU k operacím krizového řízení.

Myšlenka na vytvoření permanentního vojenského velitelství EU, obdoba aliančního vrchního velitelství sil v Evropě, respektive velitelství pro operace (SHAPE/ACO) byla poprvé konkretizována na setkání představitelů Francie, Belgie, Lucemburska a Německa v roce 2003, na tzv. Pralinkovém summitu⁹. Z tohoto setkání vzešla myšlenka zřídit, v rámci tehdy se rodící Evropské bezpečnostní a obranné politiky, samostatné a stálé vojenské velitelství nezávislé na Severoatlantické alianci.¹⁰ Nicméně protipólem této myšlenky byla především Velká Británie, kterou v tomto postoji podporovala, mimo jiné, i Česká republika. Hlavním argumentem v tehdejší době byla skutečnost, že pro potřeby vedení vojenských operací EU se velitelské struktury SHAPE/ACO, poskytnuté jako součást dohody Berlín Plus, jeví jako naprosto dostatečné. V tomto případě se velitelem operace EU automaticky stává zástupce vrchního velitele aliančních sil v Evropě (DSACEUR). V pozdějších letech navíc došlo k deklarování národních velitelství, kdy pro účely vedení vojenských operací EU poskytly Francie, Německo, Itálie, Řecko a Velká Británie svá národní velitelství, včetně potřebné infrastruktury a části svého personálu.

Z hlediska institucionálního je tudíž tvorba odpovídajícího velitelství EU, tzn. stálého velitelství s dislokací v Bruselu nebo jeho nejbližším okolí, předmětem diskuzí již několik let. Avšak teprve zasedání Rady EU v listopadu 2016 rozhodlo o zřízení *Military Planning and Conduct Capability (MPCC)*. MPCC je zřízena jako složka na vojensko-strategické úrovni, působící pod politickou kontrolou a strategickým vedením Politického a bezpečnostního výboru (*Political and Security Committee - PSC*), k zabezpečení přípravy, plánování a řízení vojenských operací nemající exekutivní charakter (*non-executive military CSDP mission*) [9, s. 5], což představuje především výcvikové a asistenční vojenské operace, které se v současné době odehrávají ve Středoafrické republice, Mali a Somálsku. V případě této složky, tzn. MPCC, lze hovořit o permanentní velitelské a řídicí struktuře na vojensko-strategické úrovni, která je odpovědná za operační plánování a vedení misí.

⁹ Pralinkový summit dostal tuto přezdívku jednak kvůli samotnému iniciátorovi setkání, tedy Belgii, a jednak i kvůli ostatním participujícím zemím, kde je tato čokoládová pochutina populární.

¹⁰ Na zasedání, které se konalo 29. dubna 2003, vrcholní představitelé Francie, Německa, Belgie a Lucemburska diskutovali o možnosti vytvořit stálé společné centrum pro plánování a řízení operací EU. Původní záměr byl zřídit uvedené centrum co možná nejrychleji, nejlépe do konce roku 2004, a to vzhledem k potřebě zajistit EU schopnost řídit, nezávisle na Alianci, společné unijní operace krizového řízení. Belgická strana se tehdy zavázala dát k dispozici vojenské zařízení nacházejícím se v městečku Tervuren, ležícím cca 20 km východně od Bruselu.

Avšak vojenské operace, mající exekutivní charakter, zůstávají i nadále v působnosti ustanoveného velitele operace (*Operation Commander - OpCdr*), který řídí vojenskou operaci EU z jednoho z předurčených národních velitelství, tedy z Francie, Německa, Itálie, Řecka nebo Velké Británie¹¹, případně ze SHAPE/ACO. Nicméně za situace, kdy se předpokládá větší integraci zemí EU, je řešení velitelských struktur na bázi národních příspěvků, respektive poskytnutí velitelství v rámci SHAPE/ACO, naprosto nedostatečné a vytvoření permanentního velitelství se stálým personálním obsazením se jeví jako naprostá nezbytnost.

2.1.3 Proces plánování schopností v EU

V rámci EU má samotný pojem schopnosti i další specifický význam, a to jak z hlediska tvorby schopností, tak jejich použití:

- vojenské schopnosti používané k naplnění úkolů výlučně vojenského charakteru v průběhu vojenských operací [21, s. 3],
- vojenské schopnosti používané pro civilní účely k naplnění úkolů při vedení operací krizového řízení nebo pro ochranu civilního obyvatelstva při odstraňování následků teroristických útoků, průmyslových havárií nebo přírodních katastrof [21, s. 2],
- civilní schopnosti, používané k naplnění úkolů při vedení komplexních operací krizového řízení, kde vedle vojenských prvků působí i civilní složky, např. policejní, justiční, právní a diplomatické složky, zastoupení dalších ministerstev, nevládní organizace aj. [22, s. 2]

Plánování schopností civilních a schopností vojenských pro civilní účely je především doménou EU, která si ve svých ambicích stanovila vedení operací krizového řízení v kontextu tzv. komplexního přístupu (*Comprehensive Approach to Crisis Management Operations*) [23, s. 69-74]. EU má bytostný zájem konfliktům, krizím a dalším bezpečnostním hrozbám mimo své hranice předcházet, být na ně připravena, reagovat na ně a řešit je a také pomáhat s následnou obnovou. K tomuto účelu musí EU disponovat širokým spektrem nástrojů, aby mohla reagovat na výzvy, které se rozprostírají přes řadu oblastí, jako jsou diplomacie, bezpečnost, obrana, finance, obchod, rozvojová spolupráce či humanitární pomoc. Právě tento přístup předpokládá koordinované působení vojenských složek spolu s prvky policejními, justičními, právními a diplomatickými. [24, s. 2-3]

¹¹ V souvislosti s plánovaným odchodem Velké Británie z EU se počítá i s tím, že velitelství v této zemi nebude patrně dále k dispozici pro vedení vojenských operací EU

Pokud jde o unijní země a jejich přístup k obrannému plánování, platí, že hlavním cílem národního procesu plánování schopností je dosažení takových schopností, kterými by měly disponovat jednotky ozbrojených sil tak, aby mohly efektivně plnit předurčené úkoly, a to buď samostatně, v rámci vyššího organického celku, anebo jako součást národních nebo mnohonárodních úkolových uskupení.

Značná část zemí má rovněž vytvořený svůj vlastní národní model pro identifikaci a popis stanovených schopností a jejich členění do určité hierarchické soustavy. Toto členění, stejně tak jako používaná terminologie, reflektuje především individuální národní potřeby a úkoly, které ozbrojené síly dané země plní. Národní přístupy k procesu plánování schopností se dále vyznačují úzkým propojením s existující organizační strukturou ozbrojených sil, kdy dochází k provázání konkrétně formulované schopnosti s konkrétní jednotkou daného druhu sil nebo služeb. Především při stanovování prioritních požadavků na schopnosti, jde míra detailu u mnoha zemí až na nejnižší úroveň organizační struktury jednotek [25, s. 9-18].

Jakkoliv je zřejmá různorodost v národních přístupech v procesu obranného plánování a při plánování schopností, lze konstatovat, že členské země přijaly základní principy unijního plánování, a to především z důvodu potřeby vygenerovat formálně i obsahově standardizované výstupy aplikovatelné pro unijní plánovací proces (*Capability Development Process*). Těmito základními principy jsou:

- a) plánování na základě schopností, ovšem v úzkém propojení s principy plánování na základě scénářů,
- b) provázání požadavků na schopnosti s organizační strukturou sil, respektive úkolových uskupení.

2.1.4 Provázání plánování schopností s finančním plánováním a rozpočtováním

Samostatnou část v rámci analýzy národních přístupů k plánování schopností tvoří provázání s finančním plánováním a rozpočtováním. Pro všechny členské země je plánování schopností integrálně spjato s finančním plánováním, přičemž lze hovořit o závislosti plánování schopností na plánování finančním. Prakticky pro všechny země platí, že je vytvořena slabá koherence mezi plánováním schopností a finančním plánováním, což znamená, že výše finančních prostředků alokovaných pro potřeby tvorby a rozvoje požadovaných schopností neodráží výši prostředků, které vyplývají ze závěrů plánování schopností.

Pro všechny země je typické velice slabé vnitroresortní propojení plánování schopností s dlouhodobým plánováním věcných a finančních zdrojů. Prakticky žádná země nedisponuje propracovaným systémem dlouhodobého plánování, který by zohledňoval vzájemnou vazbu mezi požadavky na schopnosti a disponibilními finančními a věcnými zdroji. Propojení těchto dvou oblastí plánování se tak stává stěžejním problémem při řešení efektivního fungování resortů obran. V každém případě ve všech členských zemích hraje finanční plánování úlohu prvořadou a plánování schopností v rámci obranného plánování se de facto přizpůsobuje danému modelu finančního plánování.

Podobně problematická situace, jako u skloubení finančního plánování a plánování schopností, je i v případě provázání plánování schopností s plánováním akvizic, a to jak ve střednědobém, tak především v dlouhodobém horizontu. V případě zkoumaných zemí dochází v nejednom případě k akvizicím, které nemají velký přínos pro tvorbu a rozvoj požadovaných schopností a jsou spíše vedeny v dimenzi politického rozhodnutí. Tento problém je však v převážné většině způsoben absencí efektivní interakce mezi plánováním schopností, resp. tou částí resortu, která zodpovídá za identifikaci a řešení odstraňování nedostatků v požadovaných schopnostech, a sférou obranného průmyslu, jež by měla být propojena s obranným výzkumem a vývojem. Nedostatky v koordinaci mezi zmiňovanými prvky tak principiálně mohou vést ke vzniku nedostatků v požadovaných schopnostech na straně ozbrojených sil a na straně subjektů obranného průmyslu k přebytku či naopak nedostatku vojenské produkce požadovaného typu.

2.1.5 Přístup zemí EU k mezinárodní vojenské spolupráci

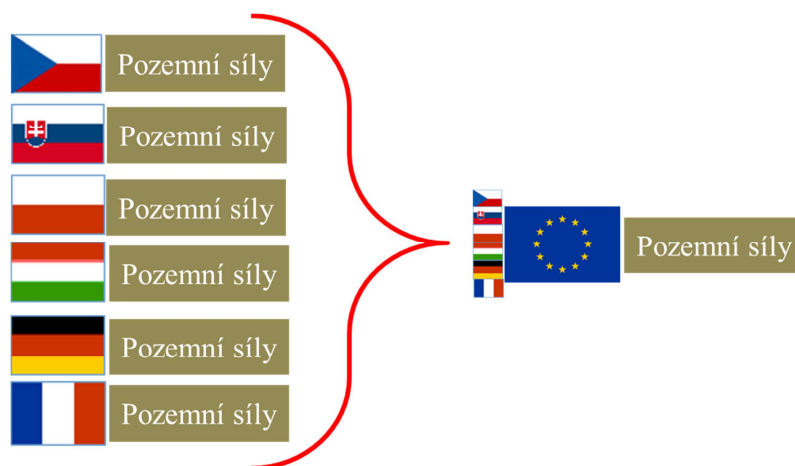
Pokud má být vytvořen formát společných evropských ozbrojených sil, pak jednou z nezbytných podmínek musí být nastavena transparentní spolupráce jednotlivých zemí při dosahování požadované efektivity obranného úsilí. K nastolení spolupráce na nejvyšší vojenské úrovni, tedy strategicko-řídicí, je třeba vysoká míra důvěry participujících zemí a s ní spojená i poměrně vysoká úroveň vzájemné kompatibility sil a prostředků. Obvykle je taková spolupráce odrazem vůle vyjádřené politickým vedením zainteresovaných zemí a v mnoha případech je impulzem k takovéto spolupráci i politický vliv vycházející z ambicí širšího kontextu.

Tato úroveň spolupráce má nezřídka přímý dopad na zachování národní suverenity a národních zájmů, a to vzhledem ke skutečnosti, že výsledek takovéto spolupráce může být posunut mimo plnou národní kontrolu, jako je tomu například při koncipování mnohonárodních příspěvků a úkolových uskupení do sil rychlé reakce NATO (*NATO Response Forces - NRF*) nebo EU (*EU Battle Groups - EUBG*). Tato spolupráce je typická především pro malé a střední země, které touto formou chtějí synchronizovat řešení jak problémů s nedostatkem financí, tak i problémy rázu operačního, technického i odborného. Spolupráce odehrávající se na úrovni jednotek nebo systémů nevyžaduje tak vysokou úroveň důvěry a otevřenosti jako je tomu v případě spolupráce na strategické řídicí úrovni. Nicméně i zde hraje podstatnou roli kompatibilita sil a prostředků, protože zde více dochází k propojení a vzájemné interakci na vojensko-odborné úrovni.

Existuje několik studií poukazujících na skutečnost, že rozhodujícími podmínkami pro efektivní spolupráci je vytvoření atmosféry vzájemné důvěry a otevřenosti a dále důraz na udržení jisté úrovně interoperability mezi spolupracujícími zeměmi. V tomto případě lze hovořit o několika dimenzích interoperability (*Organisational Interoperability, Behavioural Interoperability, Doctrinal Interoperability, Cultural Interoperability, Logistic Interoperability, Technical Interoperability*) [26]. Mezinárodní spolupráce se může odehrávat v nejrůznějších podobách, přičemž může zahrnovat i různé úrovně zapojení participujících zemí či organizací, a to počínaje obranným plánováním, přes obranný výzkum a vývoj, realizací výroby či pořízování zbrojního materiálů a konče například spoluprací při výcviku či přípravě, plánování a provádění vojenských operací. Vždy je však cílem jakékoliv spolupráce nastavit takovou formu spolupráce, která umožní dosáhnout požadovaného efektu pro všechny participující složky. Z hlediska formy může být spolupráce vymezena dvěma základními typy spolupráce [27, s. Chapter II]:

- společná spolupráce (*Integrated Cooperation*)
- specializovaná spolupráce (*Specialised Cooperation*)

Společná forma spolupráce, schematicky ilustrovaná na obrázku 2, představuje situaci, kdy tvorba nebo nabytí určité schopnosti probíhá tak, že všechny participující složky se společně podílejí na veškerých aktivitách směřujících k pořízení požadovaného produktu nebo dosažení cílového stavu, přičemž všechny participující složky mají posléze přístup k tomuto produktu nebo mohou plně využívat výsledky dosaženého cílového stavu.

Obrázek 2 – Schéma mechanismu společné spolupráce
(zdroj: upraveno dle [27, s. Chapter II])

Specializovaná forma spolupráce, schematicky uvedená na obrázku 3 představuje situaci, kdy jeden nebo více participujících složek přijme zodpovědnost za tvorbu nebo nabytí určité schopnosti a poté co k realizaci takovéto schopnosti dojde, je dána k dispozici ostatním participujícím složkám za předem stanovených podmínek.

Obrázek 3 – Schéma mechanismu specializovaná spolupráce
(zdroj: upraveno dle [27, s. Chapter II])

Specializovaná forma spolupráce je typická pro situaci, kdy určité země disponují dostatečně vysokým potenciálem k zajištění dané schopnosti, které jsou identifikovány jako nezbytné pro naplnění požadovaných politicko-vojenských ambicí, avšak žádná z participujících zemí touto schopností nedisponuje. V každém případě společná forma spolupráce představuje finančně náročnější přístup k řešení identifikovaných problémů. Nicméně tento přístup zvyšuje celkovou úroveň integrace zainteresovaných zemí a přispívá tím k intenzifikaci řešení dané problematiky a snaze vyřešit ji co nejdříve a co nejvíce efektivně.

Naproti tomu selektivní forma má ekonomičtější základ v řešení problematiky, protože ve své podstatě problém je již jednou či několika zeměmi vyřešen. Negativním faktorem však je slabší úroveň integrace zemí, stejně jako i slabší míra důvěry mezi participujícími zeměmi. Reálná forma spolupráce má však své těžiště zhruba uprostřed prostoru vymezeného těmito dvěma základními formami, a to v závislosti na politických, vojenských, ekonomických a dalších implikacích

Z hlediska úrovnového, respektive strukturálního členění mezinárodní spolupráce ve vojenské oblasti je možné rozdělit spolupráci s ohledem na hierarchickou strukturu, tedy úroveň strategickou, operační a taktickou. Avšak pro potřeby praktických implikací mezinárodní spolupráce, kdy jednotlivé participující země nemusí a v podstatě ani nemají totožnou strukturu ozbrojených sil a resortů obrany jako takových, je vhodnější členění na spolupráci na strategické řídicí úrovni, na úrovni jednotek nebo systémů a na úrovni funkčních prvků. Takovéto členění je ostatně i patrné v případě mnoha minulých, ale i současných forem spolupráce a je možné jej vystopovat i v řadě případů spolupráce jak v rámci NATO tak i EU.

2.1.6 Podmínky pro úspěšnou mezinárodní spolupráci

Úroveň mezinárodní spolupráce závisí na dosaženém stupni integrace zainteresovaných zemí. Nicméně, jak již bylo uvedeno, základním předpokladem je existence minimální úrovně důvěry a otevřenosti. Vedle již zmiňované důvěry a otevřenosti však existuje další faktor, mající zásadní vliv na vedení mezinárodní spolupráce v oblasti obrany a bezpečnosti. A tímto faktorem je rozmanitost participujících zemí, která se projevuje v určité národní specifičnosti, či která vystihuje určitá národní specifika. Tato rozmanitost může opět nabývat řady forem, které pochopitelně mohou pozitivně i negativně ovlivnit předpokládanou spolupráci. V oblasti obrany a bezpečnosti lze národní rozmanitost participujících zemí charakterizovat podle následujících aspektů, které determinují úroveň úspěšnosti mezinárodní spolupráce: [28, s. 49-50]:

Národní strategické zájmy a z nich vyplývající politicko-vojenské ambice

Různorodé politicko-vojenské ambice se mohou stát příčinnou nejednotného přístupu členských zemí k řešení problémů, které jsou oficiálně anoncovány jako zájmy Aliance či Unie. V tomto duchu pak lze vysledovat i různé přístupy členských zemí při vytváření struktury svých ozbrojených sil a při plánování jejich předpokládaného použití [29, s. 17]. Rozdíly v ambicích jsou určující pro stanovení, jakým směrem se bude ubírat případná spolupráce.

Politicko-vojenské ambice jsou taktéž determinovány takovými faktory jako je například připravenost a ochota angažovat se do mnohonárodních operací pod vedením mezinárodního velení. [30, s. 3-4] Jednotlivé země se mohou značně lišit v přístupu jak optimalizovat svůj vojenský potenciál z pohledu globálního nebo naopak regionálního, či z pohledu teritoriální obrany či naopak z pohledu tvorby sil expedičního charakteru. Značně rozdílné ambice, co do pojetí teritoriální obrany nebo pohledu na tvorbu a využití sil expedičního charakteru činí spolupráci obtížnou. Takovéto rozdílnosti mají i svůj negativní dopad na vzájemnou důvěru participujících zemí a potenciální vznik střetu zájmů jednotlivých zemí. Rozdílné ambice vedoucí k rozdílným přístupům k řešení nedostatků v požadovaných schopnostech sil a prostředků pak ještě více zhoršuje schopnost zemí spolupracovat. [31, s. 21-23]

Úroveň technologické základny obranného průmyslu

Nerovnoměrnost v úrovni technické a technologické vyspělosti je dalším faktorem, který může značně ovlivnit kvalitu mezinárodní spolupráce. Je známo nemálo případů, na základě kterých lze dokumentovat, že technologicky vyspělé země upřednostňují spolupráci s podobně vyspělými partnery. Dvě a více zemí mohou být považovány za technologicky rovnocenné, jen pokud jejich obranný průmysl je na stejné úrovni. Případné problémy se rekrutují především za situace, kdy jedna země, za účelem zvýšení své technologické úrovně nebo dosažení vyšší úrovně interoperability, má zájem získat poznatky nebo technologie, jimiž disponuje země druhá. Lze říci, že úroveň technologické vyspělosti má značný vliv na důvěru mezi spolupracujícími zeměmi. Méně vyspělé země mají obavu, že se dostanou do technologické závislosti na vyspělejších zemích. Vyspělé země pak mají obavu o ztrátu svého know-how, případně o ztrátu svého dominantního postavení na trhu. [32, s. 31-33] Rozdílná úroveň technologické vyspělosti může jednak narušit schopnost rovnocenné spolupráce, ale může ve svém důsledku způsobit i narušení důvěry mezi participujícími zeměmi. Větší diferenciací pak zákonitě vede k tomu, že technologicky vyspělejší země buďto doplácí na slabší úroveň svých partnerů, kteří však na této spolupráci profitují, anebo naopak, vyspělejší země ve spolupráci dominují a dokáží získat na úkor slabších partnerů. Vyvážená spolupráce mezi technologicky rozdílně vyspělými zeměmi, která by přinášela rovnocenný přínos pro obě strany tak prakticky neexistuje. Nicméně nerovnoměrnost v technologické vyspělosti zemí může být využita ku prospěchu obou typů partnerů, pokud je spolupráce organizována transparentně a otevřeně pro všechny participující strany.

Rozloha země a početní stav obyvatelstva

Rozloha země, její geografická situace, především pak případný přístup k moři, v kontextu s početním stavem ozbrojených sil odrážející samozřejmě početní stav obyvatelstva, tvoří podobně jako je tomu v případě technologické úrovně, kritický aspekt, jež může narušit potenciálně vyváženou spolupráci. I zde totiž nelze očekávat rovnocenný vztah založený na vyváženém přínosu i následném zisku. Jakákoliv dvoustranná či mnohostranná spolupráce hrozí nastavením dominantní role větších zemí či velmocí ve vztahu k zemím malým, respektive středním. Pokud tedy dojde ke spolupráci na bázi této geografické a demografické diversifikace, hrozí, že nastane podobný negativní efekt, jako je tomu v případě rozdílné technologické úrovně zainteresovaných zemí.

Historické, kulturní a sociální vazby

Historické, kulturní a sociální vazby a vztahy mezi participujícími zeměmi na mezinárodní spolupráci významně ovlivňují základní předpoklad nastavení atmosféry důvěry a otevřenosti v průběhu mezinárodní spolupráce. Kromě aspektu důvěry je zde důležitý i aspekt interoperability, který v mnoha případech představuje jazyková blízkost a identický geograficko-politický vývoj. Příklady efektivní spolupráce, založené právě na tomto aspektu, lze nalézt ve spolupráci Belgie, Nizozemí a Lucemburska, skandinávských zemí – Švédsko, Finsko, Norsko, Dánsko a Island (NORDEFECO), ale i zemí Visegrádské čtyřky – tedy České republiky, Polska, Maďarska a Slovenska. Podobné historické, kulturní, sociální, ale i jazykové vazby spolu s geografickou blízkostí dokáží odbourat bariéry, které by jinak byly značnou překážkou pro nastavení požadované spolupráce.

Rozdíly v politicko-vojenských ambicích, technologická úroveň ozbrojených sil, velikost a výše populace zemí, jejich historické, společenské, ekonomické a jiné vazby, jakož i příbuznost jazyková značným způsobem usnadňují či naopak ztěžují navázání vztahů důvěry a otevřenosti, na nichž se později bude vzájemná spolupráce stavět a jež budou i základem pro řešení případných problémů a disproporcí. Přirozeně všechny tyto faktory nemusí hrát stěžejní roli v procesu řešení určité odborné problematiky, jež bude předmětem mezinárodní spolupráce, nicméně pro predikci úspěšnosti nebo neúspěšnosti spolupráce je nutné s nimi počítat. Musí být tedy analyzovány hned na počátku a musí být zváženy jako potenciálně rozhodující pro dosažení potřebné úrovně důvěry a interoperability mezi participujícími zeměmi.

2.2 Úroveň integrace členských zemí v oblasti Společné bezpečnostní a obranné politiky

To, s jakým úsilím členská země přistupují k realizaci uvedených opatření, může dokreslit míru integrace EU v rámci Společné bezpečnostní a obranné politiky a tím i míru, s níž je možné uvažovat o nastavení společných ozbrojených sil. Pro určení míry integrace členských zemí byly však nutné aplikovat následující postupné kroky:

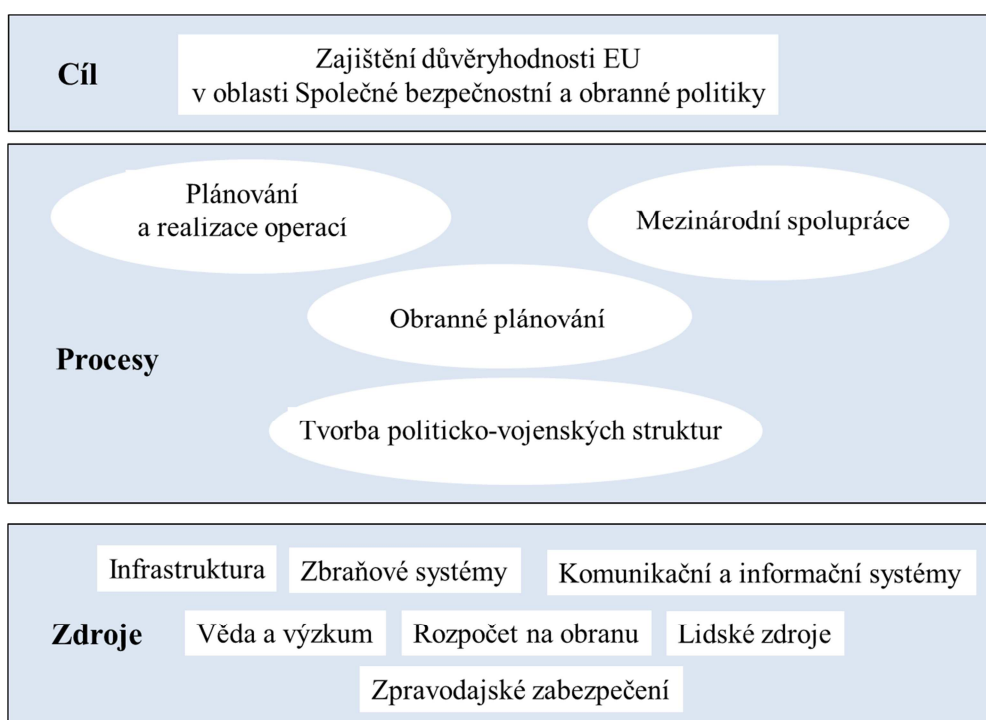
- transformace obsahu jednotlivých opatření do podoby determinantů a strukturální dekompozice determinantů na subdeterminanty;
- literární rešerše a obsahová analýza národních koncepčních strategických dokumentů, řešících otázky bezpečnostní a obranné politiky (viz přehled dokumentů použitých k obsahové analýze v příloze 1) a přiřazení hodnoty jednotlivým subdeterminantům odpovídající míře, s jakou daná členská země upřednostňuje zájmy národní před společnými unijními zájmy;
- zpracování výsledné hodnoty jednotlivých subdeterminantů za celou EU na základě sumarizace a vyhodnocení dílčích národních hodnot;
- tvorba matice pro hodnocení vazeb subdeterminantů v procesní fázi strategické mapy. Na základě vyhodnocení jednotlivých subdeterminantů z pohledu jednotlivých členských zemí EU a na základě vyhodnocení úrovně vazeb mezi jednotlivými subdeterminanty lze vyhodnotit úroveň integrace členských zemí v EU v oblasti Společné bezpečnostní a obranné politiky a tím i potenciál EU na vytvoření společných ozbrojených sil.

Nejprve tedy došlo k transformaci opatření, jež jsou specifikována v příslušných unijních dokumentech, jejichž společným základem je Globální strategie EU (*European Union Global Strategy*). S využitím systémového přístupu tedy došlo k dekompozici opatření a k identifikaci jednotlivých determinantů, které vystihují obsahovou část jednotlivých opatření a se kterými lze následně i pracovat v kontextu národních koncepčních strategických dokumentů. Vyvození a agregace příslušných determinantů, vyplývajících z opatření k implementaci Globální strategie EU, je uvedeno v tabulce 3.

Tabulka 3 – Přehled determinantů vyplývajících z opatření k implementaci Globální strategie EU
(zdroj: vlastní zpracování)

N°	Opatření	Determinant	
1.	Tvorba a adaptace organizačních struktur EU	D1	Tvorba politicko-vojenských struktur
2.	Pružnější generování a nasazení úkolových uskupení	D2	Plánování operací
3.	Dosahování požadovaných schopností	D3	Obranné plánování
4.	Pružnější využívání finančních zdrojů		
5.	Prohloubení obranné spolupráce při dosahování požadovaných schopností	D4	Mezinárodní spolupráce

Zasazením determinantů do procesní fáze dojde k vytvoření strategické mapy, znázorněné na obrázku 4, na jejímž počátku jsou disponibilní nebo plánované zdroje, které mají vést ke stanoveným výsledkům či k naplnění stanoveného poslání.

Obrázek 4 – Kombinace metody strategické mapy a elementů operačního umění
(zdroj: vlastní zpracování)

Koncipování procesní fáze strategické mapy k provedení analýzy proveditelnosti koncepce spojených evropských ozbrojených sil vychází z předpokladu, podle kterého jsou vytvářeny národní politické a vojenské struktury reflektující potřeby implementace zájmů Společné bezpečnostní a obranné politiky EU. Politické a vojenské struktury vytváří nezbytný základ, od kterého se odvíjí proces obranného plánování, který by měl na národní úrovni opět odrážet potřeby EU. Politicko- vojenské struktury a proces obranného plánování na národní úrovni by pak měl vytvořit všechny potřebné předpoklady pro generování národního příspěvku k realizaci mnohonárodních operací krizového řízení pod vedením EU. Zapojení dané země do mezinárodní spolupráce by pak mělo být nástrojem ke zvýšení efektivity obranného plánování i zvýšení rychlosti při generování národních příspěvků do společných operací EU. Úroveň koheze vazeb mezi jednotlivými determinanty zakomponovanými do profesní fáze strategické mapy pak ukáže do jaké míry má EU potenciál vytvořit společné obranné síly k naplnění svých ambicí.

Krokem navazujícím na identifikaci determinantů, vztahujících se k implementaci opatření vyplývajících z Globální strategie EU, je dekompozice těchto determinantů na subdeterminanty. Tvorba subdeterminantů má de facto jediný cíl, a to je přesnější a objektivnější posouzení národních přístupů k jednotlivým, aspektům bezpečnostní a obranné politiky. Z tohoto úhlu pohledu byly jednotlivé determinanty dekomponovány na dva až tři dílčí prvky, tedy subdeterminanty, které byly následně předmětem samotného hodnocení národních přístupů k dané problematice. Dekompozice determinantů na subdeterminanty je uvedena v tabulce 4.

Tabulka 4 – Dekompozice determinantů na subdeterminanty (zdroj: vlastní zpracování)

N°	Determinant	Subdeterminant	
D1	Tvorba politicko-vojenských struktur	SD1	Korelace národních a unijních politicko-vojenských zájmů
		SD2	Transformace organizační struktury národních rezortů obrany
		SD3	Tvorba struktury národních ozbrojených sil
D2	Plánování operací	SD4	Proces plánování, přípravy a vedení operací krizového řízení
		SD5	Proces plánování, přípravy a vedení operací s nasazením prvků sil rychlé reakce
D3	Obranné plánování	SD6	Plánování schopností a stanovení priorit v procesu odstraňování nedostatků
		SD7	Provázání plánování schopností s finančním plánováním a rozpočtováním
D4	Mezinárodní spolupráce	SD8	Mezinárodní vojenská spolupráce
		SD9	Mezinárodní spolupráce v oblasti vyzbrojování a obranného výzkumu

2.2.1 Charakteristika procesních subdeterminantů

SD1: Korelace národních a unijních politicko-vojenských zájmů

Proces korelace národních bezpečnostních zájmů a zájmů unijních, vyplývajících z vymezení vývoje bezpečnostního prostředí, identifikování bezpečnostních hrozeb a definování způsobu, jakým eliminovat identifikované bezpečnostní hrozby.

SD2: Transformace organizační struktury národních rezortů obrany

Proces adaptace organizačních struktur rezortu obrany odpovídající dynamice měnícího se strategického prostředí a novým strategickým trendům v oblasti bezpečnostní a obranné politiky.

SD3: Tvorba struktury národních ozbrojených sil

Proces tvorby organizační struktury ozbrojených sil se všemi příslušnými atributy představující nástroj k dosažení stanovených politicko-vojenských ambicí. V souladu s cílem výstavby sil (*Headline Goal 2010*) má být EU schopna rozmístit a udržet síly k plnění úkolů vyplývajících z Petersbergských misí, a to až do výše 15 brigád, představující celkový počet 50.000 až 60.000 vojáků. Tyto síly by měly být vojensky soběstačné, s potřebnou velitelskou strukturou, zpravodajskou službou, logistickým a dalším bojovým a dále, pokud bude nezbytné, s příslušnými složkami letectva a námořnictva. Členské země by měly síly na této úrovni plně rozmístit do 60-ti dnů. V rámci těchto sil členské země zabezpečí tvorbu menšího prvku rychlé reakce (*Rapid Response Element*) s vysokým stupněm pohotovosti k nasazení. Tyto síly musí být schopny udržet se v prostoru rozmístění alespoň po dobu jednoho roku. K zabezpečení obměny počátečních sil rozmístěných v prostoru operace je třeba vytvoření dalšího uskupení rozmístitelných sil (s příslušnými podpůrnými prvky) s nižším stupněm připravenosti k nasazení. [21]

SD4: Proces plánování, přípravy a vedení operací krizového řízení

Proces plánování, přípravy a vedení operace v rámci Společné bezpečnostní a obranné politiky EU se odehrává v multinárodním a multidimenzionálním prostředí (koexistence vojenských a nevojenských složek operace) a směřuje k dosažení stabilního bezpečnostního prostředí více než k dosažení pouhého vítězství nad nepřítelem formou jeho neutralizace nebo jeho fyzické likvidace. Vzhledem ke skutečnosti, že strategickým zájmem EU je předcházet konfliktům, krizím a dalším bezpečnostním hrozbám mimo své hranice, má nasazení úkolového uskupení v operaci především expediční charakter.

Aby byly politicko-vojenské ambice EU, vyplývající ze Společné bezpečnostní a obranné politiky naplněny, musí být úkolové uskupení schopno podporovat diplomacii a další nevojenské složky pro řešení konfliktů kdekoli na světě. Z toho důvodu se počítá s tím, že vojenský potenciál bude způsobilý přesahovat mise přizpůsobené strategické vzdálenosti, včetně specifických podmínek v prostoru operace. Operace pod vedením EU v sobě tedy pojí tři komplementárně propojené aspekty:

- mnohonárodní charakter uskupení sil v operaci,
- aspekt vševojskového typu nasazení ozbrojených sil,
- kombinace vojenských složek zapojených do operace se složkami nevojenskými, který charakterizuje nasazení dalších nevojenských, vládních či nevládních složek.

SD5: Proces plánování, přípravy a vedení operací s nasazením prvků sil rychlé reakce

Realizace koncepčního rámce plánování, přípravy a vedení operací s nasazením sil rychlé reakce zahrnující prvky pozemních sil, vzdušných sil, námořnictva nebo speciálních sil jako součást multidimenzionální reakce EU na vzniklou krizovou situaci. Proces zahrnuje všechny související opatření a činnosti v oblasti rozhodovacího procesu, plánování, určení druhu sil, tvorby uskupení sil, jeho aktivace a nasazení spolu s dostupností sila prostředků, potenciál pro velení a řízení, jež umožní rychlou a rozhodnou reakci na vzniklou krizovou situaci. [33]

SD6: Plánování schopností a stanovení priorit v procesu odstraňování nedostatků

Proces plánování schopností se realizuje v rámci obranného plánování za účelem zajištění obrany státu a plnění úkolů ozbrojených sil s důrazem na dlouhodobost a komplexnost. Obecně platí, že cílem plánování schopností je definování schopností, jež jsou požadovány k plnění stanovených operačních úkolů a následné nastavení co nejefektivnějšího způsobu, kterým budou tyto požadavky naplněny v souladu s předpokládaným operačním nasazením ozbrojených sil. [34, s. 9-15]

SD7: Provázání plánování schopností s finančním plánováním a rozpočtováním

Přístup členských zemí k provázání finančního plánování na národní resortní i mimoresortní úrovni s principy unijní Stálé strukturované spolupráce (*Permanent Structured Cooperation – PESCO*) v souladu s Akčním plánem pro evropskou obranu (*European Defence Action Plan*) [11], jenž má umožnit využití společných finančních zdrojů, alokovaných Evropskou komisí, k dosažení požadovaných vojenských schopností a kapacit.

SD8: Mezinárodní vojenská spolupráce

Přístup členských zemí k realizaci transparentní spolupráce s cílem připravit členské země na společné působení v mnohonárodních operacích pod společným velením.

SD9: Mezinárodní spolupráce v oblasti vyzbrojování a obranného výzkumu

Přístup členských zemí k realizaci transparentní spolupráce při pořizování vojenského materiálu a při realizaci spolupráce v oblasti výzkumu a vývoje nových zbraňových technologií na základě principů Stálé strukturované spolupráce (*Permanent Structured Cooperation – PESCO*) v souladu s Akčním plánem pro evropskou obranu (*European Defence Action Plan*) [35].

2.2.2 Stanovení hodnotového rozpětí míry integrace členských zemí

Stanovení úrovně přístupu členských zemí k realizaci opatření k implementaci Globální strategie EU a tím i úrovně potenciálu k vytvoření společných evropských ozbrojených sil, bylo provedeno s využitím souboru subdeterminantů, specifikovaných v předcházející kapitole. Hodnota subdeterminantů byla stanovena ve škále, s níž členské země akceptují realizaci zájmů unijních před zájmy národními:

	Jednoznačné upřednostnění unijních zájmů
	Patrné upřednostnění unijních zájmů před zájmy národními
	Patrné upřednostnění zájmů národních před zájmy unijními
	Jednoznačná preference národních zájmů

Hodnocení úrovně, s níž členské země EU přistupují k realizaci společných unijních zájmů, bylo provedeno s využitím obsahové analýzy národních koncepčních a strategických dokumentů, v nichž jsou specifikovány ambice v oblasti bezpečnostní a obranné politiky a rovněž tak přístup, s pomocí něhož mají být tyto ambice naplněny. Národní dokumenty všech členských zemí EU, s výjimkou Kypru a Malty¹², jsou uvedeny v tabulce 5, přičemž souhrnný přehled všech dokumentů v citační formě je uveden v příloze 1.

¹² Malta a Kypr nevydaly od svého vstupu do EU žádný konsolidovaný koncepční nebo strategický dokument stanovující postup při realizaci národních zájmů v oblasti bezpečnostní a obranné politiky. Stanovení hodnot vyjadřující vztah mezi národními a unijními zájmy bylo tudíž provedeno na základě obsahové analýzy informací dostupných na webových stránkách obou zemí, tzn. <https://gov.mt/en> (Malta) <http://www.cyprus.gov.cy> (Kypr).

Tabulka 5 – Přehled národních dokumentů k provedení obsahové analýzy
(zdroj: vlastní zpracování)

Belgie	<i>The Modernisation Plan 2000 – 2015 of the Belgian Armed Forces.</i>
Nizozemsko	<i>Netherlands Defence Doctrine.</i>
Francie	<i>Défense et sécurité nationale 2013: livre blanc.</i>
Německo	<i>White Paper 2016 on German Security Policy and the Future of the Bundeswehr.</i>
Itálie	<i>Il libro bianco per la sicurezza internazionale e la difesa.</i>
Polsko	<i>Defence Strategy of the Republic of Poland: Sector Strategy of the National Security Strategy of the Republic of Poland.</i>
Velká Británie	<i>A strong Britain in an age of uncertainty: the national security strategy.</i>
Švédsko	<i>Swedish Government Bill 2004 -2005: Our Future Defence - The Focus of Swedish Defence Policy 2005–2007.</i>
Finsko	<i>Finnish Security and Defence Policy 2012: Government Report.</i>
Lucembursko	<i>A propos du Luxembourg et de l'Union européenne.</i>
Portugalsko	<i>Conceito estratégico de defesa nacional.</i>
Dánsko	<i>Danish Defence Agreement 2013 – 2017.</i>
Španělsko	<i>National Security Strategy: Sharing a Common Project</i>
Litva	<i>Military Strategy of the Republic of Lithuania.</i>
Lotyšsko	<i>The State Defence Concept. Cabinet of Ministers:</i>
Maďarsko	<i>Hungary's National Security Strategy</i>
Irsko	<i>Strategy Statement 2011 – 2014</i>
Estonsko	<i>National Security Concept of Estonia</i>
Řecko	<i>White Paper on Defence 2014</i>
Rakousko	<i>Ein EU-Weissbuch für Sicherheit und Verteidigung: Vorstellungen, Möglichkeiten, Ziele und militärische Ableitungen.</i>
Česká republika	<i>Obranná strategie České republiky</i>
Slovensko	<i>Obranná stratégia Slovenskej republiky</i>
Slovinsko	<i>Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (ReSNV-1) = Resolution on the National security strategy of the Republic of Slovenia (ReSNV-1).</i>
Bulharsko	<i>National Security Strategy of the Republic of Bulgaria</i>
Rumunsko	<i>National Defence Strategy 2015 – 2019: A Strong Romania within Europe and the World</i>
Chorvatsko	<i>Strategic Defence Review.</i>

2.2.3 Sumarizace výsledků obsahové analýzy

Aplikace subdeterminantů na jednotlivé členské země umožnila identifikovat jejich zaměření z hlediska národních zájmů ve vztahu k zájmům unijním. Souhrnný přehled výsledků aplikace subdeterminantů je uveden v tabulce 6.

Tabulka 6 - Výsledky aplikace determinantů na jednotlivé členské země EU
(zdroj: vlastní zpracování)

	SD1	SD2	SD3	SD4	SD5	SD6	SD7	SD8	SD9
BE 									
NL 									
FR 									
DE 									
IT 									
PL 									
UK 									
SE 									
FI 									
LU 									
PT 									
DK 									
ES 									
LT 									
LV 									
HU 									
IE 									
EE 									
EL 									
AT 									
CZ 									
SK 									
SI 									
BG 									
RO 									
HR 									
CY 									
MT 									

Hodnotící škála

	Jednoznačné upřednostnění unijních zájmů
	Patrné upřednostnění unijních zájmů před zájmy národními
	Patrné upřednostnění zájmů národních před zájmy unijními
	Jednoznačná preference národních zájmů

Tabulka 7 – Sumarizace výsledků hodnocení subdeterminantů v rámci zemí EU
(zdroj: vlastní zpracování)

Celková míra výskytu hodnot u jednotlivých subdeterminantů

	5	9	5	17	2	0	1	17	1
	7	17	5	10	10	9	3	9	3
	14	1	16	0	15	16	6	2	19
	2	1	2	1	1	3	18	0	5

Výsledná průměrná hodnota v rámci EU za jednotlivé subdeterminanty

	SD1	SD2	SD3	SD4	SD5	SD6	SD7	SD8	SD9
EU 									

Z celkových výsledků hodnocení subdeterminantů, sumarizovaných v tabulce 7, vyplývá řada závěrů, které charakterizují chování jednotlivých zemí ve vztahu k národním zájmům a k zájmům unijní Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Výsledky obsahové analýzy prokázaly, že všechny země při koncipování svých přístupů k zajištění obrany a bezpečnosti akceptují nutnost koexistence zájmů národních se zájmy EU. Míra preference, s níž se národní zájmy odráží v zájmech unijních, se však u jednotlivých zemí dosti různí. Kromě zemí jako je Lucembursko, Irsko, Rakousko a dále pak Malty a Kypru, tedy zemí, jež jsou členy pouze EU, žádná další země neakcentuje s takovou mírou potřebu sjednotit zájmy unijní se zájmy národními.

Pokud při celkové analýze nebereme do úvahy současný postoj Velké Británie, která se na základě národního referenda z června 2016 rozhodla opustit EU, a Dánska¹³, které se aktivně nezapojuje do činnosti v unijní Společné zahraniční a bezpečnostní politice, pak je u všech dalších zemí zřetelný nesoulad mezi národním a unijním přístupem. Z celkových výsledků analýzy vyplývá, že ve všech aplikovaných subdeterminantech je určující faktor národních zájmů, respektive národní přístup při řešení dané oblasti. Výjimku tvoří subdeterminant 2: Transformace organizační struktury národních rezortů obrany, kde lze hovořit o tom, že členské země vytvořily ve svých národních organizačních strukturách složky tvořící protějšek příslušným unijním politicko-vojenským složkám.

¹³ Dánsko v referendu v červnu 1992 odmítlo znění Maastrichtské smlouvy, v důsledku čehož byly vymezeny hranice dánské účasti v Evropské unii. Dánsko má čtyři výjimky z evropské integrace, z nichž se jedna týká Společné bezpečnostní a obranné politiky. Tato výjimka odráží obavu z realizace ambicí Společné bezpečnostní a obranné politiky, která by podle Dánska mohla časem vest ke vzniku společné obrany a posléze i k vytvoření společných ozbrojených sil. Tento fakt byl a stále je pro Dánsko zcela nepřijatelný a vzbuzuje obavy z oslabení vlivu USA a NATO na bezpečnostní situaci v euro-atlantické oblasti.

Pokud jde o subdeterminant 4 (Proces plánování, přípravy a vedení operací krizového řízení), pak jeho příznivý výsledek vyplývá spíše ze skutečnosti, že převážná většina členských zemí NATO aplikuje alianční přístup k plánování operací, přičemž tento přístup je v mnoha fázích totožný s přístupem unijním. V případě subdeterminantu 8 (Mezinárodní vojenská spolupráce), se zde příznivě projevil fakt, že na vojensko-odborné úrovni dochází k realizaci efektivní spolupráce, která však musí mít základ v geografické, historické i společensko-ekonomické blízkosti spolupracujících zemí.

Obecně lze říci, že se projevil značný nesoulad mezi národními zájmy a zájmy EU v kontextu Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Nejednotnost a fragmentace národních zájmů v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky samozřejmě vyplývá z různorodosti jednotlivých zemí v mnoha oblastech, představující strategické zájmy, a nemusí vždy plně korespondovat se zájmy unijními. V tomto duchu používají jednotlivé země i různé přístupy při vytváření struktury svých ozbrojených sil a při plánování jejich předpokládaného operačního použití na vlastním území, či v rámci mnohonárodního uskupení mimo hranice vlastního teritoria. Tento fakt má samozřejmě významný dopad na realizaci procesu obranného plánování, kde se projevuje zásadní disharmonie mezi členskými zeměmi, a to především ve sféře provázání finančního plánování a rozpočtování s plánováním schopností. V této oblasti lze hovořit o naprosto minimální úrovni společného úsilí členských zemí při alokování finančních prostředků z národních rozpočtů na obranu směrem k řešení kritických nedostatků ve schopnostech, jež s sebou nesou potenciálně vysoké riziko v případě vedení operace krizového řízení EU. Kritické nedostatky ve schopnostech, jež mají z tohoto důvodu v rámci EU vysokou prioritu při hledání způsobu, jak je odstranit, nejsou příliš reflektovány v národních plánovacích dokumentech. Z globálního pohledu lze bez nadsázky konstatovat, že míra integrace členských zemí v oblasti obranného plánování se limitně blíží nule.

2.2.4 Analýza vztahů mezi subdeterminanty

Zpětnou syntézou výsledků hodnocení subdeterminantů došlo ke stanovení úrovně, s níž členské země reflektují unijní zájmy vyplývající z opatření k implementaci Globální strategie EU. Výsledky syntézy jsou uvedené v tabulce 8. Výsledky syntézy prokázaly patrné upřednostnění unijních zájmů v případě plánování operací krizového řízení a v případě realizace mezinárodní spolupráce. Ovšem unijní zájmy jsou v tomto ohledu upřednostňovány spíše relativně.

Vyplývá to z toho, že členské země dávají prioritu spolupráci v oblasti úzce vojensko-odborné. V případě spolupráce v oblasti vyzbrojování a obranného výzkumu je zaměření na unijní zájmy víceméně okrajové.

Tabulka 8 – Syntéza výsledků subdeterminantů (zdroj: vlastní zpracování)

N°	Determinant	Subdeterminant	
D1	Tvorba politicko-vojenských struktur	SD1	Korelace národních a unijních politicko-vojenských zájmů
		SD2	Transformace organizační struktury národních rezortů obrany
		SD3	Tvorba struktury národních ozbrojených sil
D2	Plánování operací	SD4	Proces plánování, přípravy a vedení operací krizového řízení
		SD5	Proces plánování, přípravy a vedení operací s nasazením prvků sil rychlé reakce
D3	Obranné plánování	SD6	Plánování schopností a stanovení priorit v procesu odstraňování nedostatků
		SD7	Provázání plánování schopností s finančním plánováním a rozpočtováním
D4	Mezinárodní spolupráce	SD8	Mezinárodní vojenská spolupráce
		SD9	Mezinárodní spolupráce v oblasti vyzbrojování a obranného výzkumu

Negativně pro EU vyznívá přístup členských zemí při tvorbě a adaptaci organizačních struktur reflektující potřeby Společné bezpečnostní a obranné politiky. Tato skutečnost se projevuje jak ve vztahu k vytváření struktur uvnitř příslušných institucí EU, tak v případě adaptace národních struktur v rámci příslušných rezortů. Kritická je pak situace v oblasti obranného plánování, jenž má zcela zásadní dopad na formování společných ozbrojených sil. Negativně vyznívá přístup členských zemí k otázce provázání tvorby a rozvoje vojenských schopností s oblastí finančního plánování a rozpočtování, kde je akcent národních zájmů nad zájmy unijními více než zjevný.

2.2.5 Aplikace křížové analýzy na vztah mezi subdeterminanty

Identické závěry potvrdila i křížová analýza jednotlivých subdeterminantů. V případě této analýzy se porovnával vliv jednoho stanoveného determinantu na všechny zbývající, přičemž výslednicí celkové hodnoty míry integrace byl aritmetický průměr hodnot výskytu porovnávaných subdeterminantů. Celkově křížová analýza vyzněla v neprospěch integračních snah v oblasti Stále strukturované spolupráce.

Z tabulky 9 vyplývá, že kvantifikovaná míra upřednostňování národních zájmů (suma výsledků ve fázi oranžové a červené) převládá nad preferováním společných unijních zájmů (barva žlutá a zelená).

Tabulka 9 – Výsledky křížové analýzy aplikovaných subdeterminantů
(zdroj: vlastní zpracování)

SD9									
SD8									
SD7									
SD6									
SD5									
SD4									
SD3									
SD2									
SD1									
	SD9	SD8	SD7	SD6	SD5	SD4	SD3	SD2	SD1

Hodnotící škála

	Jednoznačné upřednostnění unijních zájmů
	Patrné upřednostnění unijních zájmů před zájmy národními
	Patrné upřednostnění zájmů národních před zájmy unijními
	Jednoznačná preference národních zájmů

2.3 Aplikace teorie aliancí pro stanovení podmínek vzniku společných ozbrojených sil

Základní podmínky pro vznik společných evropských ozbrojených sil lze charakterizovat jako podmínky politické, ekonomické a ideologické, přičemž tyto tři druhy podmínek je možné specifikovat následujícím způsobem:

- politická vůle všech členských států participovat na realizaci cílů vyplývajících ze Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU;
- ochota členských zemí finančně podporovat výstavbu a přípravu sil a vytvářet podmínky pro společný vývoj a výzkum v oblasti zbraňových technologií a pro rozvoj společné technologické základny zbrojního průmyslu;
- sdílení, podpora a obrana společných hodnot, jež jsou neoddělitelně spjaty s historickým vývojem a tradicemi západní civilizace.

Problematiku, úrovně integrace EU, v níž existuje potenciál vytvoření společných ozbrojených sil se všemi příslušnými atributy, je možné analyzovat z pohledu aplikace teorie aliancí, tak jak ji uvádí Hans J. Morgenthau v knize *Politics among nations: the struggle for power and peace*. [36] Teorie aliancí uvádí, že státy uzavírají aliance, aby dosáhly uspokojení svých zájmů, jehož nejsou schopny dosáhnout samostatně. K tomu vede dvojí cesta: buď přidají moc jiného státu nebo jiných států ke své vlastní moci nebo zabrání protivníkovi, aby on přidal moc jiného státu ke své moci. Stát nevstoupí do aliance s druhým státem, jestliže je přesvědčen, že je dost silný, aby v mezinárodní soutěži obstál bez cizí moci, nebo že by nevýhody provázející alianční závazky převážily očekávané výhody a přínos.

Chování států v mezinárodní politice je určeno jejich národními zájmy. Tyto zájmy se mění podle dynamiky mezinárodních vztahů a domácích potřeb a vývoje. Co je však neměnné z hlediska základních zájmů i nedotknutelné, to je princip národní samostatnosti, územní integrity. Podstatou aliance je poskytnout jednotlivým spojencům více obrany a bezpečnosti, než si mohou zajistit sami. Vedle důvodů k uzavření aliance každý stát stojí před otázkou, za jakých podmínek dané společenství zájmů vyžaduje, aby bylo výslovně vyjádřeno ve formě aliance a co mu aliance dodává. Státy se společnými zájmy vstoupí do aliance tehdy, když tyto zájmy jsou sice jednotné, ale neurčité, pokud jde o politický postup. Alianční smlouva má za úkol zpřesnit a definovat společnou akci k prosazování bezpečnostních nebo obranných zájmů. Tímto způsobem aliance precizuje společné zájmy, pokud jde o jejich vymezení. Nicméně společné zájmy nejsou vesměs ani přesné ani jasně vymezené, ať už jde o geografickou oblast, ve které jsou naplňovány, nebo pokud jde o cíle a příslušnou politiku. Účelem aliance je společné zájmy v tomto směru specifikovat a usilovat o to, aby je jednotliví členové akceptovali a přijali je za své. Podle toho, jaké zájmy má aliance chránit a prosazovat, jak jsou moc, vůle a odpovědnost partnerů rozděleny, jaký je rozsah zájmů aliance, jak je aliance efektivní a na jakou dobu je aliance uzavřena, lze rozdělit charakter aliance na několik typů [36, s. 181-186], tak jak je uvedeno v přehledu v tabulce 10:

- a) Povaha zájmů může být identická pro všechny spojence, nebo naopak komplementární, čili vzájemně se doplňující;
- b) Rozdělení moci může být vzájemné (proporcionální, nebo naopak jednostranné);
- c) Rozdělení zájmů může povahu všeobecnou, což znamená, že jednotliví partneři se ztotožňují se společným zájmem, či zájmy, na straně druhé existuje pouze část spojenců, kteří respektují zájmy aliance;

- d) Trvalost aliance vyjadřuje situace, kdy její vznik má pouze omezenou dobu trvání, a to buď účelově, což představuje odvrácení určité časově omezené hrozby nebo setrvání v alianci v časově neomezeném horizontu;
- e) Efektivnost vystihuje činnost aliance z hlediska plnění účelu, pro který vznikla. Její činnost tedy může být charakterizována jako efektivní, anebo na straně druhé jako neefektivní.

Tabulka 10 – Přehled typů aliancí (zdroj: upraveno dle [36, s. 181-186])

Povaha zájmů	identické	komplementární
Rozdělení moci	vzájemné	jednostranné
Rozsah zájmů	všeobecné	omezené
Trvalost aliance	permanentní	dočasné
Efektivnost	efektivní	neefektivní

Identické a vzájemně se doplňující zájmy jsou pevnějším základem aliance než společná ideologie. Společná ideologie však může posílit společenství materiálních zájmů. Na straně druhé ale může vést k předpokladu společných zájmů, kde se jich skutečně nedostává. Ideálně by moc v alianci měla být rozdělena rovnoměrně a stejně rovnoměrně by měly být výhody z ní plynoucí. Tohoto stavu lze však dosáhnout jen zřídka. Méně mocný partner nemůže být přínosem pro mocnějšího partnera, pokud do aliance nepřispívá a jen získává určitý přínos. Tento fakt má zásadní vliv na vnitřní stabilitu aliance. Zvnitř aliance ohrozí její stabilitu a soudržnost, když některý z partnerů změní své zájmy nebo jejich výklad, které ho doposud vázaly s ostatními. Další možností narušení vnitřní stability je to, že některý z partnerů vezme na sebe mimo alianci závazek a tento krok nevyhnutelně postihne svazky uvnitř aliance. A konečně, v alianci může vzniknout nespokojenost nad nerovnoměrným rozdělením břemene a nákladů na jedné straně a výhod, které jednotlivým partnerům tato nerovnováha skýtá. Z hlediska problematiky sdílení břemene a nákladů lze doplnit teorii aliancí o tzv. teorii kolektivních statků (*Collective Goods*) a kolektivní akce (*Collective Action*), podle které je rozdělení nákladů v jakékoliv alianci vždy neefektivní a nerovné. Důvodem je to, že v alianci se uvedený problém nedá řešit direktivními příkazy, aby každý člen přispěl přiměřeným dílem. Výhody a prospěch z aliance nemohou být podmíněny povinným a vynutitelným příspěvkem. Z těchto důvodů velké mocnosti v alianci s menšími partnery nesou nepoměrně větší břemeno a menší spojenci získávají nepoměrně větší prospěch.

V případě, že bezpečnostní hrozba není bezprostřední a naléhavá, vzniká tedy situace, kdy spojenci zpravidla už předem nesouhlasí s tím, jak budou náklady rozděleny v poměru k výhodám. [37] Tento fakt plně vystihuje aktuální situaci v EU, kde je striktně praktikován tzv. princip *Bottom Up*, což znamená, že Unie prezentuje požadavky k naplnění svých ambicí a je výhradně na postoji jednotlivých členských zemí, jakým způsobem reagují a postaví svůj národní příspěvek ve vztahu k deklarovaným požadavkům. [38, s. 209] Tento přístup samozřejmě vyžaduje užší a koordinovanější spolupráci jak mezi příslušnými orgány EU a členskými zeměmi, tak i mezi členskými zeměmi samotnými.

Kromě vrcholné a kritické hrozby, jíž může být aliance vystavena, a když je tudíž v zájmu každého člena aliance přinést maximální příspěvek, jedinou nápravou této inherentní nerovnováhy je institucionální aliance, tzn. vybudování infrastruktury společného vedení, politického rozhodování a imperativní stanovení příspěvku, jímž musí každý člen aliance přispět. [36, s. Chapter 11 Ballance of Power] Toto konstatování jde přesně v linii současného vývoje Stálé strukturované spolupráce, kdy v důsledku neuspokojivé situace z hlediska naplňování politicko-vojenských ambicí EU dochází ke konkretizaci úkolů, které by jednotlivé členské země v této souvislosti měly plnit.

Pro stanovení, do jaké míry je reálné aplikovat přístup EU v případě Stálé strukturované spolupráce s ohledem na míru integrace členských zemí směrem ke Společné bezpečnostní a obranné politice, a tím i potažmo k možnosti koncipovat společné ozbrojené síly, je možné využít členění aliancí podle typů, tak jak uvádí tabulka 9. Pokud budou brány jednotlivé typy aliancí a jim odpovídající hodnoty jako krajní meze, pak lze stanovit širší škálu míru integrace odpovídající dané oblasti. V takovémto případě budou krajní meze odpovídat velmi vysoké míře integrace, respektive nízké míře integrace. Hodnoty mezi těmito krajními mezemi pak budou charakterizovány jako střední, tedy vysoká míra, respektive nízká míra integrace. Členění hodnotové škály je uvedeno v tabulce 11.

Tabulka 11 – Stanovení hodnotové škály míry integrace v závislosti na typu aliance
(zdroj: vlastní)

<i>Míra integrace</i>	<i>Velmi vysoká</i>	<i>Vysoká</i>	<i>Mírná</i>	<i>Nízká</i>
<i>Oblast integrace</i>				
Povaha zájmu	<i>identické</i>			<i>komplementární</i>
Rozdělení moci	<i>vzájemné</i>			<i>jednostranné</i>
Rozsah zájmů	<i>všeobecné</i>			<i>omezené</i>
Trvalost aliance	<i>permanentní</i>			<i>dočasné</i>
Efektivnost	<i>efektivní</i>			<i>neefektivní</i>

2.3.1 Varianty strukturálního uspořádání společných sil

Z hlediska úzce vojenského, jež však zcela nezbytně vychází z politických, ekonomických a ideologických podmínek, je základním a všeobecně platným principem tvorby společných ozbrojených sil vyčlenění odpovídajících národních sil a prostředků, respektive odpovídajících jednotek národních ozbrojených sil, do společného uskupení, které bude nasazeno do stanovených typů operací pod společným velením. Aplikace tohoto principu v reálném životě je pochopitelně determinován předem stanoveným rozsahem a typem operací, ve kterých má být část nebo celé úkolové uskupení nasazeno, a dále pak odpovídající organizační strukturou plánovaného úkolového uskupení, k čemuž se přirozeně váže i organizační struktura velení a řízení.

V kontextu uvedených podmínek a principů lze specifikovat jednotlivé varianty zapojení členských zemí do strukturálního uspořádání stanoveného úkolového uskupení, které bude působit jako nástroj při naplňování politicko-vojenských ambicí Společné bezpečnostní a obranné politiky EU:

Varianta 1: Vyčleněné síly v národní podřízenosti s přechodem do podřízenosti EU

Národní síly a prostředky vyčleněné do společných sil EU jsou deklarovány stanoveným způsobem příslušným vojenským složkám Rady EU, tzn. Vojenskému štábu EU (*EU Military Staff - EUMS*) a zůstávají plně v podřízenosti národních politických a vojenských autorit. V tomto případě jsou jednotky permanentně dislokovány na území dané členské země a veškeré výdaje spojené s výcvikem, vyzbrojováním atd. jsou hrazeny z národního rozpočtu na obranu. V případě rozhodnutí Rady EU o potřebě realizovat operaci krizového řízení, dochází k zahájení tvorby příslušného úkolového uskupení a členské země potvrdí svůj národní příspěvek do plánované operace. Přechod z národní podřízenosti do podřízenosti ustanoveného velitele operace (*Transfer of Authority*) pak probíhá podle standardních plánovacích procedur aplikovaných při přípravě, plánování a vedení operace krizového řízení EU. Tento případ je typický pro standardní plánovací proces při přípravě vojenské operace, u níž se nepředpokládá nasazení sil rychlé reakce.

Varianta 2: Vyčleněné národní síly v podřízenosti společného velení EU

Národní síly a prostředky vyčleněné do společných sil EU jsou deklarovány stanoveným způsobem příslušným vojenským složkám Rady EU, tzn. Vojenskému štábu EU (*EU Military Staff - EUMS*) a pro stanovenou dobu pohotovosti k nasazení do operace a po dobu vedení operace je vyčleněno velitelství EU (*EU Operational Headquarters – EU OHQ*) a všechny jednotky zařazené do daného úkolového uskupení jsou v podřízenosti ustanoveného velitele operace EU (*Operation Commander*). Ve stanovenou dobu pohotovosti k nasazení do operace jsou jednotky permanentně dislokovány na území dané členské země a veškeré výdaje spojené s výcvikem, vyzbrojováním atd. jsou hrazeny z národního rozpočtu na obranu. V případě rozhodnutí Rady EU o zahájení operace je hrazení nákladů vedeno ze společných unijních zdrojů na základě stanoveného finančního mechanismu. Tento případ je typický pro plánování, přípravu a nasazení jednotek rychlé reakce (*EU Battlegroups*)

Varianta 3: Vyčleněné národní síly v podřízenosti společného velitelství EU

Národní síly a prostředky vyčleněné do společných sil EU jsou deklarovány stanoveným způsobem příslušným vojenským složkám Rady EU. Deklarované jednotky se však dostávají do podřízenosti společného velitelství EU, které představuje strategickou úroveň přípravy, plánování a vedení operací krizového řízení EU. Organizační struktura společného velitelství EU je tvořena příslušníky ozbrojených sil jednotlivých členských zemí. V čele společného velitelství EU je ustanovený vrchní velitel, jehož základní funkcí je řídit ze strategické úrovně stanovené vojenské operace. Národní jednotky vyčleněné do podřízenosti vrchního velitele společného velitelství EU jsou i nadále dislokovány na národním území a jsou z hlediska operačního předurčení vyčleněny pro potřeby nasazení v operacích EU. Nicméně do okamžiku zahájení operace EU a tím i jejich přepodřízení veliteli společných sil EU (*Transfer of Authority*), jsou vyčleněné síly a prostředky plně pod národním velením. Tento případ vyčlenění se týká jak národních sil a prostředků, jež jsou předurčeny pro nasazení v operacích, jímž předchází standardní plánovací proces při přípravě vojenské operace, tak i národních sil a prostředků vyčleněných do sil rychlé reakce.

Z hlediska institucionálního vyžaduje tato varianta tvorby společných ozbrojených sil EU vytvoření stálého velitelství k přípravě, plánování a vedení vojenských operací a misí v souladu s ambicemi unijní Společné bezpečnostní a obranné politiky.

Dislokace takovéto prvku musí odpovídat potřebám vojensko-strategické úrovni řízení předpokládaných vojenských operací. Tudíž jeho umístění v belgické metropoli, či jeho nejbližším okolí by zajišťovalo klíčovou podmínku, a tou je přímá komunikace s politicko-vojenskou strategickou úrovní, kterou představuje Rada EU a její politicko-vojenské složky, především pak Politický a bezpečnostní výbor (*Political and Security Committee, Comité Politic et de Sécurité – PSC/COPS*) a Vojenský výbor EU (*EU Military Committee – EUMC*).

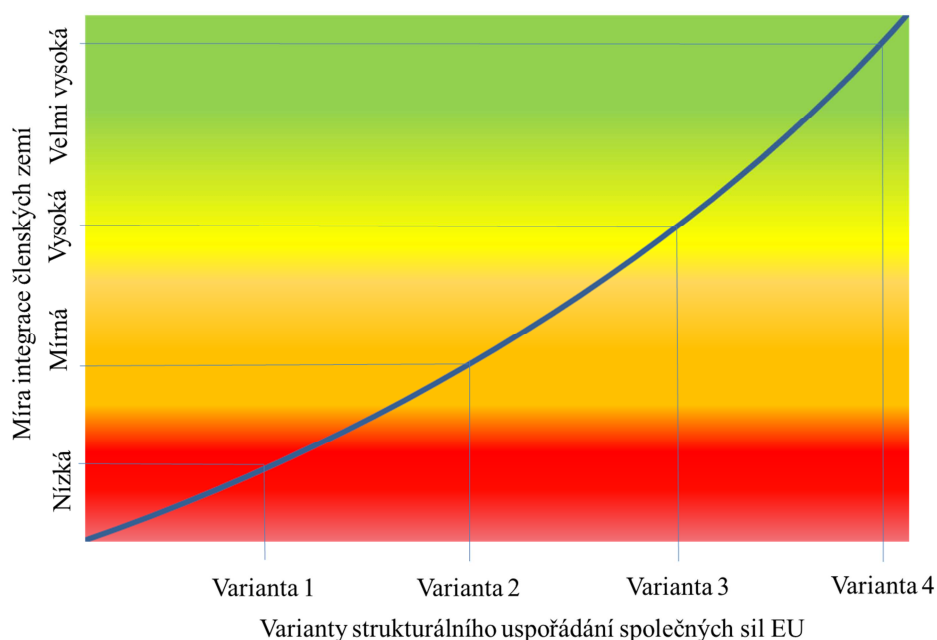
Varianta 4: Smíšené organizační celky v podřízenosti společného velitelství EU

Určené jednotky a prvky organizační struktury úkolových uskupení EU jsou vytvářeny na bázi mezinárodního složení. Tento přístup předpokládá, že jednotlivé členské země předkládají své národní příspěvky ve formě sil a prostředků, které jsou podle potřeby zařazovány do organizační struktury úkolových uskupení EU a následně přechází do podřízenosti velitele společného velitelství EU. Pro tuto variantu strukturálního uspořádání společných sil platí, že mnohonárodní jednotky jsou dislokovány na území jedné či více členských zemí. Forma tvorby i přípravy takovýchto jednotek je založena na principu vedoucí země¹⁴, kdy příslušná členská země plní roli iniciátora a koordinátora veškerých aktivit souvisejících s přípravou a výcvikem vyčleněné části úkolového uskupení. Tato forma tvorby a přípravy části úkolového uskupení má analogii v tvorbě a přípravě bojových uskupení EU (*EU Battlegroups*), nicméně nejedná se pouze o vytváření sil rychlé reakce, nýbrž i o tvorbu uskupení k vedení operací s delší reakční dobou nasazení sil. Tato varianta tvorby úkolových uskupení je principiálně založena na existenci stálého společného velitelství sil EU a zároveň na přímém přepodřízení vyčleněných národních sil a prostředků tomuto velitelství. Vzhledem k těmto skutečnostem je aplikace této varianty podmíněna vysokou mírou důvěry mezi unijními zeměmi a vysokou mírou transparentnosti aktivit, které jsou vedeny v rámci unijní Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Jedná se tedy o nejvyšší míru integrace členských zemí, což je zároveň i bezvýhradná podmínka pro realizaci koncepce společných ozbrojených sil EU.

¹⁴ V anglické terminologii se pro vyjádření role vedoucí země používá pojem *Lead Nation* případně *Framework Nation/s*

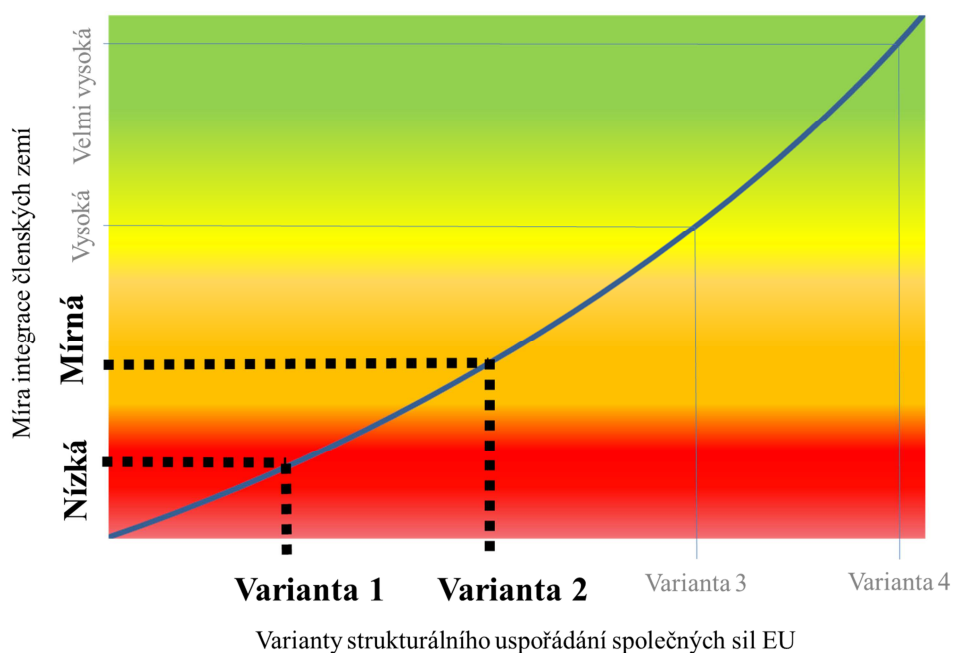
2.4 Srovnání výsledků analýzy subdeterminantů a variant tvorby úkolových uskupení

Jednotlivé varianty tvorby úkolových uskupení vystihují míru integrace členských zemí, a to od úrovně nízké až po úroveň velmi vysokou. Pokud jde o grafické znázornění, uvedené na obrázku 5, pak vztah mezi mírou integrace členských zemí v EU a jednotlivými variantami tvorby úkolových uskupení, má formu exponenciální křivky, vyjadřující závislost obou uvedených parametrů. V rovině obecné platí, že čím vyšší je míra integrace členských zemí, tím vyšší je i vůle realizovat koncepci společných ozbrojených sil EU. Z logiky nastavení analýzy i z kontextu grafického znázornění vyplývá, že varianta 1 koresponduje s nízkou mírou integrace, varianta 2 koresponduje s mírnou mírou integrace, varianta 3 s vysokou mírou integrace a konečně varianta 4 odpovídá velmi vysoké míře integrace.

Obrázek 5 – Vztah mezi mírou integrace a variantami tvorby úkolových uskupení
(zdroj: vlastní zpracování)

Dosažením hodnoty zjištěné na základě výsledků analýzy subdeterminantů, do grafické podoby vztahu mezi mírou integrace členských zemí a jednotlivými variantami (viz obrázek 6) lze konstatovat, že za současného stavu věcí v EU je maximálně možná realizace varianty 2, tzn. vyčlenění předurčených národních sil a jejich přepodřízení příslušnému velitelství EU pouze v případě zahájení operace krizového řízení. V případě přípravy a plánování operace s nasazením sil rychlé reakce by k přepodřízení národních sil pod dané velitelství EU proběhlo ve chvíli zasazení daného úkolového uskupení do pohotovostního stavu.

Obrázek 6 – Identifikace reálných variant tvorby úkolových uskupení
(zdroj: vlastní zpracování)

Výsledek celkové analýzy prokazuje, že za stávající situace v rámci EU je reálně možné pouze vytvoření společného unijního úkolového uskupení, postaveného na základě deklarovaných a posléze potvrzených národních příspěvcích, přičemž tyto národní příspěvky, ve formě vojenských jednotek nebo schopností, budou přepodřízeny (*Transfer of Authority*) ustanovenému veliteli operace teprve v momentě zahájení operace nebo mise. Procesem přepodřízení si tak zachovává přispívající země kontrolu a dohled nad svými národními vojenskými jednotami, silami, prostředky nebo schopnostmi až do posledního možného momentu před zahájením operace. Míra důvěry, kterou členské země mají, zkrátka v tomto případě nedovoluje nic více.

Poněkud vyšší formu koncipování společných sil ve vztahu k procesu přepodřízení národních sil a prostředků do podřízenosti velitele operace představuje varianta 2, kterou celková analýza rovněž identifikovala jako realizovatelnou za stávajících podmínek. V tomto případě se jedná o předání národních sil a prostředků do podřízenosti velitele operace ve chvíli, kdy je dané uskupení zasazeno do pohotovostního stavu, což je analogie k realizaci koncepce bojových uskupení EU (*EU Battlegroups*). Zde jsou tedy členské země ochotny akceptovat situaci, kdy nejsou dostatečně srozuměny s detaily operace, do které by měly být jejich národní síly nasazeny.

Nicméně skutečnost, že budou spolurozhodovat o zahájení případné operace s nasazením jejich národních sil je pro participující členské země dostatečný argument, aby k takovému úkonu, tedy předání národních sil do podřízenosti veliteli operace, daly svolení.

3 CELKOVÝ ZÁVĚR

Přestože si EU zvolila jako moto „Jednotná v rozmanitosti“, jež má vyjádřit odhodlání Evropanů, kteří prostřednictvím EU usilují o mír a prosperitu a zároveň jsou obohacováni různými kulturami, tradicemi a jazyky tohoto kontinentu, je to právě tato rozmanitost, a především pak rozmanitost při prosazování národních zájmů, která brání vytvořit společnou evropskou armádu. A na této skutečnosti se asi delší dobu nic nezmění. Stávající slabá úroveň vzájemné spolupráce mezi všemi členskými zeměmi EU spolu s komplikovaným mechanismem rozhodování na nejvyšší politické úrovni se tak stávají jen jednou z celé řady překážek, které nedovolí transformovat myšlenku na zbudování společné evropské armády do konkrétní reality. V souvislosti s otázkou existence armády a jejím použitím vystupuje do popředí ještě řada dalších faktorů, které jsou možná významnější, než je politická a ekonomická sféra. A tím je vlastenectví, láska k vlasti či ochota nasadit vlastní život pro obranu své země. S přihlédnutím k těmto faktorům pak armáda ve své podstatě představuje nejvyšší stádium integrace okolo společně uznávaných hodnot.

Dá se téměř s jistotou říci, že Evropská unie ještě zdaleka nedospěla do takové úrovně integrace, aby bylo možné předložit na jednací stůl téma společných ozbrojených sil a začít o něm diskutovat. Ozbrojené síly, či armáda v prostředí tak různorodém a složitém jako je Evropský kontinent se totiž nemůže stát pouhopouhým předmětem politického kalkulu, jehož výsledkem by mělo být vybudování akceschopné společné armády. I když by to zcela jistě znamenalo posílení kolektivní zodpovědnosti EU při udržování bezpečnostní stability ve světě. Nic více než realizace varianty 1 a varianty 2 však za současného stavu integrace členských zemí nelze očekávat. Přestože by vytvoření formátu společných evropských ozbrojených sil vyřešilo řadu problémů, a to i finančních, zůstává vnímání národní suverenity rozhodujícím faktorem pro realizaci všech podobných projektů uvnitř EU.

K identickému závěru dospěla i studie ke Stálé strukturované spolupráci (*La Coopération Structurée Permanente: Perspectives nationales et état d'avancement*) [39], kterou zpracovala skupina odborníků Evropského parlamentu a která byla dokončena v červnu 2017, jako reakce na předpokládané důsledky plánovaného odchodu Velké Británie z EU.

Studie Evropského parlamentu si kladla za cíl zmapovat, do jaké míry dochází k jednotnému chápání a pohledu členských zemí na problematiku implementace Stálé strukturované spolupráce. Za tímto účelem bylo provedeno dotazníkové šetření, a to jak u pracovníků jednotlivých národních zastoupení v EU, tak i v příslušných unijních institucích zabývajících se problematikou bezpečnosti a obrany. Uvedená studie potvrzuje, že kritickým momentem pro naplnění celého spektra ambicí je spolupráce členských zemí, založená na vzájemné důvěře a transparentnosti. A tento aspekt nelze nahradit, ale ani nařídít jakoukoliv směrnicí či iniciativou, byť by byla sebelépe míněna a řešila by i ty netíživější bezpečnostní otázky současného světa.

Seznam použité literatury

- [1] STOJAR, Richard, Jakub FUČÍK, Lukáš DYČKA, Josef PROCHÁZKA, Libor FRANK, Josef KRAUS, Dalibor PROCHÁZKA a Antonín NOVOTNÝ. *Vybrané trendy vývoje bezpečnostního prostředí a možné implikace pro ozbrojené síly (ČR)*. 2. (aktualizované) vydání. Brno: Univerzita obrany, 2017. ISBN 9788072314072.
- [2] KUBEŠA, Milan. Evropská armáda – utopie nebo reálná budoucnost? ... aneb společné ozbrojené síly EU „jinak“. *Vojenské rozhledy*. Praha: MO ČR - Odbor komunikace a propagace MO, 2013, 2254(2), 103-108. ISSN 1210-3292.
- [3] *Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organization*. NATO Public Diplomacy Division, Brusel, Belgie, 2010. Dostupné také z: http://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_publications/20120214_strategic-concept-2010-eng.pdf
- [4] RADA EU (ed.). *Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství: Úřední věstník Evropské unie C 327*. Lucemburk, Lucembursko: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2007, 271 s. ISSN 1725-5163.
- [5] STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE (SIPRI). *SIPRI Military Expenditure Database 2007 - 2016* [online]. Stockholm, Sweden: SIPRI, 2015 [cit. 2017-07-12]. Dostupné z: <https://www.sipri.org/sites/default/files/Milex-constant-2015-USD.pdf>
- [6] *COUNCIL JOINT ACTION 2004/551/CFSP of 12 July 2004: On the establishment of the European Defence Agency*. In: Official Journal of the European Union, Brussels, Belgium, 2004, L 245/17.
- [7] RADA EU (ed.). *Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství: Protokol o stálé strukturované spolupráci stanovené článkem 28a Smlouvy o Evropské unii*. Svazek 50 ze dne 17. prosince 2007. Brusel, Belgie, b.r. ISSN 1725-5163.
- [8] COUNCIL OF THE EU (ed.). *European Union Global Strategy: Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe*. General Secretariat of the Council. Brussels, Belgium, 2016, 60 s. Dostupné také z: <http://www.iss.europa.eu/publications/detail/article/a-global-strategy-for-the-european-unions-foreign-and-security-policy/>
- [9] GENERÁLNÍ SEKRETARIÁT RADY EU (ed.). *Evropská bezpečnostní strategie: bezpečná Evropa v lepším světě*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2009. ISBN 9789282424162.
- [10] COUNCIL OF THE EU (ed.). *Implementation Plan on Security and Defence*. 4392/16. Brussels, Belgium: Council of the European Union, 2016, 31 s. Dostupné také z: https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eugs_implementation_plan_st14392.en16_0.pdf
- [11] EUROPEAN DEFENCE AGENCY (ed.). *Defence Data 2014*. Brussels, Belgium: European Defence Agency, 2016. ISBN 978-92-95075-28-3. ISSN 1831-9513. doi: 10.2836/173733. Dostupné také z: <https://www.eda.europa.eu/docs/default-source/documents/eda-defencedata-2014-final>

- [12] EUROPEAN COMMISSION (ed.). *European Defence Action Plan*. European Commission. Brussels, Belgium, 2016. Dostupné také z: https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/com_2016_950_f1_communication_from_commision_to_inst_en_v5_p1_869631.pdf
- [13] EUROPEAN COMMISSION (ed.). *State of the Union 2016: Towards a better Europe — A Europe that protects*. Brussels, Belgium: Publications Office of the EU, 2016, 68 s. ISBN 978-92-79-61951-9. doi:10.2775/729887. Dostupné také z: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c9ff4ff6-9a81-11e6-9bca-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-30945725>
- [14] JOINT CHIEFS OF STAFF (ed.). *Joint Publication 5-0: Joint Operation Planning*. Washington, D.C.: Joint Chiefs of Staff, 2011, 1 v. (loose-leaf). Dostupné také z: http://www.dtic.mil/doctrine/new_pubs/jp5_0.pdf
- [15] NATO STO (ed.). *Handbook on long term defence planning = Manuel sur la planification de défense à long terme*. Neuilly-sur-Seine: North Atlantic Treaty Organization, Research and Technology Organization, 2003. ISBN 9283710983.
- [16] EUROPEAN DEFENCE AGENCY (ed.). *An Initial Long Term Vision for European Defence Capability and Capacity Needs*. EDA. Brussels, Belgium, 2006. Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3A133238>
- [17] COUNCIL OF THE EU (ed.). *Headline Goal 2010*. General Secretariat of the Council. Brussels, Belgium, 2004. Dostupné také z: http://eeas.europa.eu/csdp/capabilities/military-capabilities/index_en.htm
- [18] REHRL, Jochen (ed.). a Hans-Bernhard WEISSERTH (ed.). *Handbook on CSDP - Common Security and Defence Policy of the EU*. 2. Vienna, Austria: Directorate for Security Policy of the Federal Ministry of Defence and Sports of the Republic of Austria, 2013. ISBN 987-3-902275-34-9.
- [19] COUNCIL OF THE EU (ed.). *EU Military Rapid Response Concept*. 17036/1/14 REV 1. 17036/1/14 REV 1. European External Action Service, Brussels, Belgium, 2015. Dostupné také z: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-17036-2014-REV-1/en/pdf>
- [20] J. BOONE BARTHOLOMEES (ed.). *U.S. Army War College: Guide to National Security Policy and Strategy*. 2nd Edition. Carlisle (PA), USA: Department of National Security and Strategy, 2006. ISBN 1-58487-244-6. Dostupné také z: <https://ssi.armywarcollege.edu/pdffiles/PUB708.pdf>
- [21] VLČEK, Jaroslav. *Systémové inženýrství*. Vyd. 1. Praha: České vysoké učení technické, 1999, 291 s. ISBN 8001019055.
- [22] EUROPEAN PARLIAMENT (ed.). *The European Council and Common Security and Defence Policy (CSDP): Orientation and implementation in the field of crisis management since the Lisbon Treaty*. European Parliamentary Research Service (EPRS). Brussels, Belgium, 2016. doi:10.2861/027096. ISBN 978-92-823-9820-3. Dostupné také z: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/581416/EPRS_STU\(2016\)581416_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/581416/EPRS_STU(2016)581416_EN.pdf)
- [23] COUNCIL OF THE EU (ed.). *Launching the European Defence Fund*. COM(2017) 295 final. Brussels, Belgium, 2017. Dostupné také z: https://era.gv.at/object/document/3313/attach/COM_Launching_the_European_Defence_Fund.pdf

- [24] CERAMI, Joseph R. and James F. HOLCOMB. *U.S. Army War College Guide to Strategy*. Carlisle Barracks, USA: Strategic Studies Institute, 2001, 283 s. ISBN 1584870338. Dostupné také z: <http://ssi.armywarcollege.edu/pdffiles/pub362.pdf>
- [25] EEAS (ed.). *Permanent Structured Cooperation - PESCO: Deepening Defence Cooperation among EU Member States* [online]. Brussels, Belgium: EEAS, 2017, 16/11/2017 - 17:45 - UNIQUE ID: 171019_29 [cit. 2017-11-28]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/pesco_factsheet_14-11-2017_.pdf
- [26] MORGENTHAU, Hans, Kenneth THOMPSON and W. CLINTON. *Politics among nations: the struggle for power and peace*. 7th ed. / . Boston: McGraw-Hill Higher Education, 2006. ISBN 978-0072895391.
- [27] OLSON, Mancur and Richard ZECKHAUSER. *An economic theory of alliances*. Santa Monica, California, USA: Rand Corp., 1966.
- [28] MAULNY, Jean-Pierre, Sylvie MATELLY et Fabio LIBERTI. *Analyse comparée des planifications capacitaires par pays de l'Union européenne et perspectives pour des orientations communes dans le cadre de la PESD et impact sur les programmations nationales*. Les Notes de l'RIS Septembre 2005. Paris, France: IRIS, 2015. Dostupné také z: http://www.iris-france.org/wp-content/uploads/2014/11/2005_planification.pdf
- [29] COUNCIL OF THE EU (ed.). *Civilian Headline Goal 2010*. Doc. 14823/07. General Secretariat of the Council, Brussels, Belgium, 2007. Dostupné také z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Civilian_Headline_Goal_2010.pdf
- [30] EVROPSKÁ KOMISE (ed.). *Společné sdělení Evropskému parlamentu a Radě EU: Komplexní přístup EU vůči vnějším konfliktům a krizím*. JOIN(2013) 30 final. Brusel, Belgie, 2013. Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013JC0030&from=EN>
- [31] NATO STO (ed.). *RTO-MP-SAS-081 - Analytical Support to Defence Transformation: Analytic Implications of the NATO Defence Planning Process*. Paris, France: CSO, 2010, 404 s. ISBN 978-92-837-0116-3. Dostupné také z: <https://www.cso.nato.int/pubs/rdp.asp?RDP=RTO-MP-SAS-081>
- [32] NATO STO (ed.). *Cost Efficiency Implications of International Cooperation: Final Report of Task Group SAS-090*. Neuilly-sur-Seine, Francie: NATO Science and Technology Organization, 2015. ISBN 978-92-837-0219-1. Dostupné také z: <https://www.cso.nato.int/Pubs/rdp.asp?RDP=STO-TR-SAS-090>
- [33] ALTES, F. *European Defence Cooperation – Sovereignty and the Capacity to Act*. No. 78. Advisory Council On International Affairs: The Hague, The Netherlands, 2012, 63 s. Dostupné také z: <http://aiv-advies.nl/download/d476297f-5ce1-48cb-b0b3-f2bdb8071354.pdf>
- [34] PETRÁŠ, Zdeněk. *Analýza přístupů vybraných zemí NATO a EU k obrannému plánování a plánování schopností*. Vojenské rozhledy. Brno: Univerzita obrany, 2016, 25(4), 3-19, 156 s. DOI: 10.3849/2336-2995.25.2016.04.003-019. ISSN 1210-3292.
- [35] FALEG, Giovanni and Alessandro GIOVANNINI. *The EU between Pooling & Sharing and Smart Defence: Making a virtue of necessity?*. No. 61/May 2012. Brussels, Belgium: Centre for European Policy Studies, 2012, 29 s. ISBN 978-94-6138-270-0. Dostupné také z: <https://www.ceps.eu/system/files/P%26S%20and%20Smart%20Defence.pdf>

- [36] VALASEK, Tomas. *Surviving Austerity: The Case for a New Approach to EU Military Collaboration*. London, England: Centre for European Reform, 2011. ISBN 9781901229981.
- [37] LORELL, Mark a Julia LOWELL. *Pros and cons of international weapons procurement collaboration*. Santa Monica, CA: Rand, 1995. ISBN 0833016555. Dostupné také z: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monograph_reports/2007/MR565.pdf
- [38] CODNER, Michael. *Hanging Together: Interoperability within the Alliance and with Coalition Partners in an Era of Technological Innovation*. London, United Kingdom: Royal United Services Institute for Defence Studies, 1999. Dostupné také z: <http://www.nato.int/acad/fellow/97-99/codner.pdf>
- [39] MAURO, Frédéric et Federico SANTOPINTO. DÉPARTEMENT THÉMATIQUE, DIRECTION GÉNÉRAL DES POLITIQUES EXTERNES. *La Coopération Structurée Permanente: Perspectives nationales et état d'avancement*. Bruxelles, Belgique: Sécurité et Défense (SEDE) du Parlement européen, 2017, 89 s. ISBN 978-92-846-1258-1. doi:10.2861/88815.

Seznam zkratek

ACO	Allied Command Operations
ATARES	Air Transport, Air to Air Refuelling and other Exchanges of Services
C3ISR	Command, Control, Communication, Intelligence, Surveillance, Reconnaissance
CARD	Coordinated Annual Review on Defence
CBVSS	Centrum bezpečnostních a vojensko-strategických studií
CDP	Capability Development Plan
COPS	Comité Politic et de Sécurité
CSDP	Common Security and Defence Policy
DSACEUR	Deputy Supreme Allied Commander Europe
EDA	European Defence Agency
EDTIB	European Defence Technological and Industrial Base
EEAS	European External Action Service
EHS	Evropské hospodářské společenství
EU	Evropská unie
EU ISS	European Union Institute for Security Studies
EU OHQ	EU Operational Headquarters
EUBG	EU Battle Group
EUMC	EU Military Committee
EUMS	EU Military Staff
EUROGENDFOR	European Gendarmerie Force
EUROMARFOR	European Maritime Force
HDP	Hrubý domácí produkt
MCCE	Movement Coordination Centre Europe
MPCC	Military Planning and Conduct Capability
NATO	Organizace severoatlantické smlouvy
NORDEFCE	Nordic Defence Cooperation
NRF	NATO Response Forces

OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OCCAR	Organisation conjointe de coopération en matière d'armement
OpCdr	Operation Commander
OSN	Organizace spojených národů
PESCO	Permanent Structured Cooperation
PSC	Political and Security Committee
SBOP	Společná bezpečnostní a obranná politika
SEOS	Surface Exchange of Services
SHAPE	Supreme Headquarters Allied Powers Europe
STRATAL	Strategické alternativy
ZEU	Západoevropská unie

Seznam příloh

Příloha 1: Přehled dokumentů použitých k provedení obsahové analýzy.....	71
Příloha 2: Protokol o stálé strukturované spolupráci.....	74
Příloha 3: Přehled ambicí a společných závazků zemí participujících na PESCO.....	76

Seznam ilustrací

Obrázek 1: Schéma kombinace elementů operačního umění a strategické mapy.....	27
Obrázek 2: Schéma mechanismu společné spolupráce.....	38
Obrázek 3: Schéma mechanismu specializovaná spolupráce.....	38
Obrázek 4: Kombinace metody strategické mapy a elementů operačního umění.....	43
Obrázek 5: Vztah mezi mírou integrace a variantami tvorby úkolových uskupení.....	60
Obrázek 6: Identifikace reálných variant tvorby úkolových uskupení.....	61

Tabulky

Tabulka 1 Závazky agregované k bodům Protokolu o stálé strukturované spolupráci.....	23
Tabulka 2 Charakteristika zdrojů.....	28
Tabulka 3 Přehled determinantů.....	43
Tabulka 4 Dekompozice determinantů na subdeterminanty.....	44
Tabulka 5 Přehled národních dokumentů k provedení obsahové analýzy.....	48
Tabulka 6 Výsledky aplikace determinantů na jednotlivé členské země EU.....	49
Tabulka 7 Sumarizace výsledků hodnocení subdeterminantů v rámci zemí EU.....	50
Tabulka 8 Syntéza výsledků subdeterminantů.....	52
Tabulka 9 Výsledky křížové analýzy aplikovaných subdeterminantů.....	53
Tabulka 10 Přehled typů aliancí.....	55
Tabulka 11 Stanovení hodnotové škály míry integrace v závislosti na typu aliance.....	56

Příloha 1: Přehled dokumentů použitých k provedení obsahové analýzy

Belgie 	BELGIAN MINISTRY OF DEFENCE (ed.). <i>The Modernisation Plan 2000 – 2015 of the Belgian Armed Forces</i> . Ministry of Defence: Brussels, Belgium, 2000.
Nizozemsko 	NETHERLANDS DEFENCE STAFF (ed.). <i>Netherlands Defence Doctrine</i> . Netherlands Defence Staff: The Hague, Netherlands, 2005. ISBN 9789080840928.
Francie 	MINISTÈRE DE LA DÉFENSE (ed.). <i>Défense et sécurité nationale 2013: livre blanc</i> . Paris, France: Direction de l'information légale et administrative, 2013. ISBN 9782110093585. Dostupné také z: http://www.defense.gouv.fr/actualites/la-reforme/le-livre-blanc-2013-rendu-public
Německo 	FEDERAL MINISTRY OF DEFENCE OF GERMANY(ed.). <i>White Paper 2016 on German Security Policy and the Future of the Bundeswehr</i> . German Ministry of Defence: Berlin, Germany, 2016.
Itálie 	MINISTERO DELLA DIFESA (ed.). <i>Il libro bianco per la sicurezza internazionale e la difesa</i> . Roma, Italia: Ufficio Stampa Gabinetto Ministro, 2015. Dostupné také z: http://www.difesa.it/Primo_Piano/Documents/2015/04_Aprile/LB_2015.pdf
Polsko 	POLISH MINISTRY OF DEFENCE (ed.). <i>Defence Strategy of the Republic of Poland: Sector Strategy of the National Security Strategy of the Republic of Poland</i> . Ministry of National Defence: Warsaw, Poland, 2009.
Velká Británie 	UK GOVERNMENT, HM (ed.). <i>A strong Britain in an age of uncertainty: the national security strategy</i> . London: TSO, 2010. ISBN 9780101795326.
Švédsko 	GOVERNMENT OFFICES OF SWEDEN (ed.). <i>Swedish Government Bill 2004 -2005: Our Future Defence - The Focus of Swedish Defence Policy 2005–2007</i> . Ministry of Defence: Stockholm, Sweden. 2004.
Finsko 	FINNISH PRIME MINISTER'S OFFICE (ed.). <i>Finnish Security and Defence Policy 2012: Government Report</i> . Prime Minister's Office: Helsinki, Finland, 2013. 978-952-287-010-0. Dostupné také z: www.vnk.fi/english
Lucembursko 	GOUVERNEMENT LUXEMBOURGEOIS (ed.). <i>A propos du Luxembourg et de l'Union européenne</i> . Service information et presse du gouvernement luxembourgeois, Département édition: Luxembourg. 2015. ISBN 978-2-87999-261-7. Dostupné také z: http://www.gouvernement.lu/4745197/AP-Union-europeenne-2015-FR.pdf

Portugalsko 	GOVERNO DE PORTUGAL (ed.). <i>Conceito estratégico de defesa nacional</i> . Ministério da Defesa Nacional: Lisboa, Portugal. 2013. Dostupné také z: http://www.emgfa.pt/documents/3y5bj14nmvw7.pdf
Dánsko 	DANISH GOVERNMENT (ed.). Danish Defence Agreement 2013 – 2017. Ministry of Defence: Copenhagen, Denmark. 2012. Dostupné také z: http://www.fmn.dk/eng/allabout/Documents/TheDanishDefenceAgreement2013-2017english-version.pdf
Španělsko 	PRESIDENCY OF THE GOVERNMENT OF SPAIN (ed.). <i>National Security Strategy: Sharing a Common Project</i> . NIPO 002130352. Departamento de Seguridad Nacional: Madrid, Spain. 2013. Dostupné také z: https://www.files.ethz.ch/isn/177647/The%20National%20Security%20Strategy%20of%20Spain.pdf
Litva 	MINISTER OF NATIONAL DEFENCE (ed.). <i>Military Strategy of the Republic of Lithuania</i> . No. V-1305. Minister of National Defence of the Republic of Lithuania: Vilnius, Lithuania. 2012. Dostupné také z: https://www.files.ethz.ch/isn/167339/THE%20MILITARY%20STRATEGY%20of%20the%20Republic%20of%20Lithuania.pdf
Lotyšsko 	CABINET OF MINISTERS OF THE REPUBLIC OF LATVIA (ed.). <i>The State Defence Concept</i> . Cabinet of Ministers: Riga, Latvia. 2012. Dostupné také z: https://www.files.ethz.ch/isn/167323/Latvia%20State%20Defense%20Concept%202012.%20pdf.pdf
Maďarsko 	MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS (ed.). <i>Hungary's National Security Strategy</i> , Ministry for Foreign Affairs: Budapest, Hungary. 2012. Dostupné také z: https://www.files.ethz.ch/isn/157028/Hungary%20National%20Security%20Strategy%202012.pdf
Irsko 	DEPARTMENT OF DEFENCE AND DEFENCE FORCES (ed.). <i>Strategy Statement 2011 – 2014</i> . Department of Defence and Defence Forces: Station Road, Newbridge, Co. Kildare, Ireland. 2012. ISSN: 1649-1203. Dostupné také z: https://www.files.ethz.ch/isn/157108/Ireland%20-%20Statement%20of%20Strategy%202011-2014.pdf
Estonsko 	GOVERNMENT OF ESTONIA (ed.). <i>National Security Concept of Estonia</i> . Government of Estonia: Tallinn, Estonia. 2010. Dostupné také z: https://www.files.ethz.ch/isn/156839/Estonia%20-%20National%20security%20concept%20of%20estonia%202010.pdf
Řecko 	HELLENIC MINISTRY OF NATIONAL DEFENCE (ed.). <i>White Paper on Defence 2014</i> . HMoND Directorate of National Defence Policy: Athens, Greece. ISBN: 978-960-86291-5-8. Dostupné také z: https://ia601602.us.archive.org/30/items/WhitePaper/White_Paper.pdf

Rakousko

BRETTNER-MESSLER, Gerald a Gunther HAUSER. *Ein EU-Weissbuch für Sicherheit und Verteidigung: Vorstellungen, Möglichkeiten, Ziele und militärische Ableitungen*. Institut für Strategie und Sicherheitspolitik: Wien, Republik Österreich. ISBN 978-3-903121-03-4. Dostupné také z: http://www.bundesheer.at/pdf_pool/publikationen/iss_weissbuch_eu.pdf

Česká republika

MINISTERSTVO OBRANY ČR (ed.). *Obranná strategie České republiky*, In: Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2017. ISBN 978-80-7278-702-9. Dostupné také z: http://www.mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/Obrann___strategie_2017_-_CZ.pdf

Slovensko

MINISTERSTVO OBRANY SR (ed.). *Obranná stratégia Slovenskej republiky*. MO SR: Bratislava, Slovensko. 2005. Dostupné také z: <http://www.mosr.sk/materialy-a-dokumenty/>

Slovinsko

MINISTRY OF DEFENCE OF THE REPUBLIC OF SLOVENIA (ed.). *Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (ReSNV-1) = Resolution on the National security strategy of the Republic of Slovenia (ReSNV-1)*. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo, 2010. ISBN 9789619264447. Dostupné také z: http://www.mo.gov.si/fileadmin/mo.gov.si/pageuploads/pdf/ministrstvo/R_SNV2010_slo_en.pdf

Bulharsko

MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF BULGARIA (ed.). *National Security Strategy of the Republic of Bulgaria*. National Assembly Decision No. 19/8.03.2011. 2011. Sofia, Bulgaria. Dostupné také z: https://www.bbn.gov.pl/ftp/dok/07/BGR_National_Security_Strategy_Public_Bulgaria_2011.pdf

Rumunsko

MINISTRY OF DEFENCE OF ROMANIA (ed.). *National Defence Strategy 2015 – 2019: A Strong Romania within Europe and the World*. Presidential Administration: Bucharest, Romania. 2015. Dostupné také z: <http://old.presidency.ro/static/National%20Defense%20Strategy%202015%20-%202019.pdf>

Chorvatsko

MINISTRY OF DEFENCE OF CROATIA (ed.). *Strategic Defence Review*. Government of the Republic of Croatia: Zagreb, Croatia. 2013. Dostupné také z: https://www.morh.hr/images/stories/morh_2014/pdf/strategic_defence_review_2013.pdf

Příloha 2: Protokol o stálé strukturované spolupráci

PROTOKOL O STÁLÉ STRUKTUROVANÉ SPOLUPRÁCI STANOVENÉ ČLÁNEM 42 SMLOUVY O EVROPSKÉ UNII

VYSOKÉ SMLUVNÍ STRANY,

S OHLEDEM na čl. 42 odst. 6 a článek 46 Smlouvy o Evropské unii,

MAJÍCE NA PAMĚTI, že Unie vede společnou zahraniční a bezpečnostní politiku založenou na stále se zvyšující konvergenci činností členských států,

MAJÍCE NA PAMĚTI, že společná bezpečnostní a obranná politika je nedílnou součástí společné zahraniční a bezpečnostní politiky; že zajišťuje Unii operativní schopnost, která se opírá o civilní a vojenské prostředky; že je Unie může použít pro mise uvedené v článku 43 Smlouvy o Evropské unii vedené mimo území Unie k udržení míru, předcházení konfliktům a posílení mezinárodní bezpečnosti v souladu se zásadami Charty Organizace spojených národů; že plnění těchto úkolů je založeno na využití vojenských schopností poskytnutých členskými státy v souladu se zásadou „jednoho souboru sil“,

MAJÍCE NA PAMĚTI, že společná bezpečnostní a obranná politika Unie se nedotýká zvláštní povahy bezpečnostní a obranné politiky některých členských států,

MAJÍCE NA PAMĚTI, že společná bezpečnostní a obranná politika Unie uznává závazky vyplývající ze Severoatlantické smlouvy těch členských států, které uskutečňují svou společnou obranu v rámci Organizace Severoatlantické smlouvy, jež zůstává základem kolektivní obrany svých členů a je v souladu se společnou bezpečnostní a obrannou politikou vytvořenou v tomto rámci,

PŘESVĚDČENY O TOM, že výraznější úloha Unie v oblasti bezpečnosti a obrany přispěje k vitalitě obnovené Atlantické aliance v souladu s ujednáními „Berlín plus“,

ODHODLÁNY zajistit, aby Unie byla schopná plně převzít odpovědnosti, které pro ni vyplývají v mezinárodním společenství,

UZNÁVAJÍCE, že Organizace spojených národů může Unii požádat o pomoc při provádění naléhavých misí uskutečňovaných podle kapitol VI a VII Charty Organizace spojených národů,

UZNÁVAJÍCE, že posílení bezpečnostní a obranné politiky si vyžádá úsilí členských států v oblasti schopností,

VĚDOMY SI TOHO, že vkročení do nové etapy ve vývoji evropské bezpečnostní a obranné politiky předpokládá odhodlané úsilí dotčených členských států,

MAJÍCE NA PAMĚTI důležitost toho, aby byl vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku plně zapojen do jednání týkajících se stálé strukturované spolupráce,

SE DOHODLY na následujících ustanoveních, která se připojují ke Smlouvě o Evropské unii a ke Smlouvě o fungování Evropské unie:

Článek 1

Stálá strukturovaná spolupráce podle čl. 42 odst. 6 Smlouvy o Evropské unii je otevřena každému členskému státu, který se zaváže ode dne vstupu Lisabonské smlouvy v platnost:

- a) postupovat intenzivněji k rozvoji svých obranných schopností prostřednictvím rozvoje svého vnitrostátního příspěvku a případné účasti v mnohonárodních silách, v hlavních evropských programech pro výstavbu a v činnosti agentury pro oblast rozvoje obranných schopností, výzkumu, pořízování a vyzbrojování (Evropská obranná agentura); a
- b) mít nejpozději do roku 2010 schopnosti poskytnout, buď na vnitrostátní úrovni, nebo coby součást mnohonárodních skupin sil, bojové jednotky určené pro plánované mise, strukturované na taktické úrovni jako bojová seskupení, s podpůrnými prvky včetně dopravy a logistiky, které jsou během 5 až 30 dnů schopny provádět mise uvedené v článku 43 Smlouvy o Evropské unii, zejména v reakci na žádost Organizace spojených národů, a které mohou být drženy po úvodní dobu 30 dnů, jež může být prodloužena až na nejméně 120 dnů.

Článek 2

Členské státy účastníci se stále strukturované spolupráce se k dosažení cílů uvedených v článku 1 zavazují:

- a) spolupracovat od vstupu Lisabonské smlouvy v platnost za účelem dosažení schválených cílů týkajících se úrovně investičních výdajů na obranné vybavení a pravidelně tyto cíle přezkoumávat s ohledem na bezpečnostní situaci a mezinárodní odpovědnosti Unie;
- b) vzájemně v co největší míře sladovat obranná zařízení, zejména harmonizací identifikace svých vojenských potřeb, sdružováním a případně specializací svých obranných prostředků a schopností a podporou spolupráce v oblasti výcviku a logistiky;
- c) přijímat konkrétní opatření k posílení disponibility, interoperability, flexibility a schopnosti nasazení svých sil, zejména určením společných cílů týkajících se rozmístění sil, včetně případného přezkumu svých vnitrostátních rozhodovacích postupů;
- d) spolupracovat na zajištění toho, že přijímají nezbytná opatření pro nápravu, a to i prostřednictvím mnohonárodního přístupu a aniž jsou dotčeny takové závazky v rámci Organizace Severoatlantické smlouvy, nedostatků zjištěných v rámci „Mechanismu pro rozvoj schopností“;
- e) případně se účastnit vývoje hlavních společných nebo evropských programů pro výstavbu v rámci Evropské obranné agentury.

Článek 3

Evropská obranná agentura přispívá k pravidelnému hodnocení příspěvků zúčastněných členských států v oblasti schopností, zejména příspěvků učiněných v souladu s kritérii stanovenými mimo jiné na základě článku 2, a podává o nich nejméně jednou ročně zprávu. Hodnocení může sloužit jako základ pro doporučení a rozhodnutí Rady přijímaná podle článku 46 Smlouvy o Evropské unii.

Příloha 3: Přehled ambicí a společných závazků zemí participujících na PESCO

ANNEX

List of ambitious and more binding common commitments undertaken by participating Member States in the five areas set out by Article 2 of Protocol 10

“a) cooperate, as from the entry into force of the Treaty of Lisbon, with a view to achieving approved objectives concerning the level of investment expenditure on defence equipment, and regularly review these objectives, in the light of the security environment and of the Union’s international responsibilities.”

Based on the collective benchmarks identified in 2007, participating Member States subscribe to the following commitments:

1. Regularly increasing defence budgets in real terms, in order to reach agreed objectives.
2. Successive medium-term increase in defence investment expenditure to 20 % of total defence spending (collective benchmark) in order to fill strategic capability gaps by participating in defence capabilities projects in accordance with CDP and Coordinated Annual Review (CARD).
3. Increasing joint and “collaborative” strategic defence capabilities projects. Such joint and collaborative projects should be supported through the European Defence Fund if required and as appropriate.

4. Increasing the share of expenditure allocated to defence research and technology with a view to nearing the 2 % of total defence spending (collective benchmark).
5. Establishment of a regular review of these commitments (with the aim of endorsement by the Council).

“b) bring their defence apparatus into line with each other as far as possible, particularly by harmonising the identification of their military needs, by pooling and, where appropriate, specialising their defence means and capabilities, and by encouraging cooperation in the fields of training and logistics.”

6. Playing a substantial role in capability development within the EU, including within the framework of CARD, in order to ensure the availability of the necessary capabilities for achieving the level of ambition in Europe.
7. Commitment to support the CARD to the maximum extent possible acknowledging the voluntary nature of the review and individual constraints of participating Member States.
8. Commitment to the intensive involvement of a future European Defence Fund in multinational procurement with identified EU added value.
9. Commitment to drawing up harmonised requirements for all capability development projects agreed by participating Member States.

10. Commitment to considering the joint use of existing capabilities in order to optimize the available resources and improve their overall effectiveness.
11. Commitment to ensure increasing efforts in the cooperation on cyber defence, such as information sharing, training and operational support.

“c) take concrete measures to enhance the availability, interoperability, flexibility and deployability of their forces, in particular by identifying common objectives regarding the commitment of forces, including possibly reviewing their national decision-making procedures.”

12. With regard to availability and deployability of the forces, the participating Member States are committed to:
 - Making available formations, that are strategically deployable, for the realization of the EU LoA, in addition to a potential deployment of an EUBG. This commitment does neither cover a readiness force, a standing force nor a stand by force.
 - Developing a solid instrument (e.g. a data base) which will only be accessible to participating Member States and contributing nations to record available and rapidly deployable capabilities in order to facilitate and accelerate the Force Generation Process.
 - Aiming for fast-tracked political commitment at national level, including possibly reviewing their national decision-making procedures.

- Providing substantial support within means and capabilities to CSDP operations (e.g. EUFOR) and missions (e.g. EU Training Missions) - with personnel, materiel, training, exercise support, infrastructure or otherwise - which have been unanimously decided by the Council, without prejudice to any decision on contributions to CSDP operations and without prejudice to any constitutional constraints,
 - Substantially contributing to EU BG by confirmation of contributions in principle at least four years in advance, with a stand-by period in line with the EU BG concept, obligation to carry out EU BG exercises for the EU BG force package (framework nation) and/or to participate in these exercises (all EU Member States participating in EU BG).
 - Simplifying and standardizing cross border military transport in Europe for enabling rapid deployment of military materiel and personnel.
13. With regard to interoperability of forces, the participating Member States are committed to:
- Developing the interoperability of their forces by:
 - Commitment to agree on common evaluation and validation criteria for the EU BG force package aligned with NATO standards while maintaining national certification.
 - Commitment to agree on common technical and operational standards of forces acknowledging that they need to ensure interoperability with NATO.

- Optimizing multinational structures: participating Member States could commit to joining and playing an active role in the main existing and possible future structures partaking in European external action in the military field (EUROCORPS, EUROMARFOR, EUROGENDFOR, MCCE/ATARES/SEOS).
14. Participating Member States will strive for an ambitious approach to common funding of military CSDP operations and missions, beyond what will be defined as common cost according to the Athena council decision.

“d) work together to ensure that they take the necessary measures to make good, including through multinational approaches, and without prejudice to undertakings in this regard within the North Atlantic Treaty Organisation, the shortfalls perceived in the framework of the ‘Capability Development Mechanism.’”

15. Help to overcome capability shortcomings identified under the Capability Development Plan (CDP) and CARD. These capability projects shall increase Europe’s strategic autonomy and strengthen the European Defence Technological and Industrial Base (EDTIB).
16. Consider as a priority a European collaborative approach in order to fill capability shortcomings identified at national level and, as a general rule, only use an exclusively national approach if such an examination has been already carried out.

17. Take part in at least one project under the PESCO which develops or provides capabilities identified as strategically relevant by Member States.

“e) take part, where appropriate, in the development of major joint or European equipment programmes in the framework of the European Defence Agency.”

18. Commitment to the use of EDA as the European forum for joint capability development and consider the OCCAR as the preferred collaborative program managing organization.
19. Ensure that all projects with regard to capabilities led by participating Member States make the European defence industry more competitive via an appropriate industrial policy which avoids unnecessary overlap.
20. Ensure that the cooperation programmes - which must only benefit entities which demonstrably provide added value on EU territory - and the acquisition strategies adopted by the participating Member States will have a positive impact on the EDTIB.

Summary:

This publication offers considerations on to which extent the current EU's initiatives focused on enhancing CSDP capabilities are in convergence with EU Member States' actions and to which extent this convergence can underpin a hypothetical concept of common European armed forces. The crucial outcome of these considerations indicates that the member states integration, within the framework of the CSDP, is not mature enough to allow the EU putting on the agenda as sensitive item as a development of common European armed forces is. This concept, reflecting a whole diversity and complexity of European nations, needs to be built up on a very solid basement in terms of mutual trust and transparency among EU's member states while conceiving national interests in the area of security and defence. And this is actually a lack of coherence which essentially hampers any efforts of the EU in achieving this ambitious idea. At the same time, this fact also confirms that an effective cooperation between EU's member states, stemming from a mutual trust and transparency, cannot be in any case a subject of political directives or initiatives even though well-intended or well-oriented to solve whatever critical security issues.

Résumé:

Cette publication traite de la convergence entre les initiatives actuelles de l'UE, visées à renforcer la Politique de sécurité et de défense, aux activités des états membres et, ensuite, elle traite de quel point cette convergence correspond à une ambition de créer des forces armées communes européennes. La publication met en évidence que l'UE, dans le cadre de sa Politique de sécurité et de défense, est loin d'être à la hauteur de mettre à l'agenda du jour le sujet aussi sensible que la création des forces armées communes européennes. A savoir, ce sujet, se trouvant au plein centre de la complexité et diversité de l'UE, exige une base vraiment solide sous forme de la confiance mutuelle et la transparence en effectuant les intérêts nationaux en matière de sécurité et de défense. Malheureusement, c'est juste le manque de la cohérence qui empêche des états membres à réaliser cette idée ambitieuse. En même temps, la publication aboutisse au fait qu'une coopération effective entre les états consistant à la confiance et transparence mutuelle, ne peut pas être assujettie aux directives ou bien aux initiatives politiques quoique bien mentionnées et concentrées à résoudre des problèmes critiques de la sécurité globale.

Představení autorů:

Plukovník gšt. Ing. Zdeněk PETRÁŠ, Ph.D. V roce 1989 ukončil VVŠ PV Vyškov, v letech 2007-2008 studoval na Université Panthéon-Assas Paris II a absolvoval kurz generálního štábu na francouzské vojenské škole (Collège Interarmée de Défense). Do r. 1996 působil na funkcích logistického zabezpečení u protiletadlové raketové brigády Brno. 1997-2003 pracoval na sekci logistiky GŠ, kde řešil proces standardizace pohonných hmot, 2003-2006 a poté i v průběhu předsednictví České republiky v EU působil v pracovní skupině vojenského výboru EU pro rozvoj vojenských schopností. Do října 2012 působil u sekce plánování sil MO, kde řešil problematiku procesu obranného plánování a plánování schopností. Od listopadu 2012 zastává funkci vedoucího vědeckého pracovníka Centra bezpečnostních a vojenskostrategických studií UO Brno. V současnosti se podílí na práci agentury NATO pro vědu a technologie (STO - NATO Science and Technology Organisation), kde je vedoucím projektového týmu.

Doc. Ing. Milan KUBEŠA, CSc. (plk. gšt. v. v.) Absolvent Střední všeobecně vzdělávací školy, Vysoké vojenské školy ve Vyškově, dvouletého postgraduálního studia a třísemestrálního Operačního velitelského kurzu Generálního štábu na Vojenské akademii v Brně. Jako voják z povolání prošel u vojsk velitelskými a štábními funkcemi od roty až po štáb armády. Po mnohých reorganizacích pracoval jako vědecký pracovník vojenského vědeckého institutu a jako docent Vojenské akademie, resp. Univerzity obrany. V červnu 1994 získal vědeckou hodnost kandidáta vojenských věd, (CSc.) a v říjnu 2002 habilitoval (doc.). Je členem oborové rady doktorského studijního programu „Vojenský management“ a „Vojenská logistika“. Několik let vykonával funkci pedagogického vedoucího Kurzu generálního štábu. Jako školitel vede doktorandy a je garantem čtyř předmětů doktorského studia. Aktivní vojenskou službu ukončil v roce 2001. V současné době pracuje jako akademický pracovník na oddělení vojenské strategie a doktrín na CBVSS UO v Brně. Zabývá se vojensko-strategickými a operačními aspekty výstavby, přípravy a použití ozbrojených sil.

Název:	Perspektivy tvorby společných evropských ozbrojených sil
Autoři:	Ing. Zdeněk Petráš, Ph.D. doc. Ing. Milan Kubeša, CSc.
Vydavatel:	Univerzita obrany v Brně
Položka EP:	5/2017/CBVSS
Tisk:	Oddělení vydavatelství a správy studijních fondů UO, Brno
Číslo zakázky:	266/2017
Náklad:	100 ks
Počet stran:	83
Rok vydání:	2017
Vydání:	první

Publikace neprošla jazykovou úpravou.

ISBN 978-80-7582-027-3

Publikace představuje analytickou sondu mapující míru prolínání aktuálních iniciativ Evropské unie k posílení Společné bezpečnostní a obranné politiky s realitou a postoji jednotlivých členských zemí. Zároveň tato publikace identifikuje, do jaké míry toto prolínání odráží reálné možnosti unijního společenství v podobě potenciální tvorby společných evropských ozbrojených sil. Autoři ve svém závěru dospěli ke konstatování, že Evropská unie ještě zdaleka nedosáhla takové úrovně integrace, aby bylo možné předložit na jednací stůl téma tak citlivé, jakým je realizace společných evropských ozbrojených sil.

Toto téma, v prostředí tak různorodém a složitém, jakým je Evropská unie, totiž vyžaduje solidní základ v podobě vzájemné důvěry a transparentnosti při realizaci národních zájmů v oblasti bezpečnosti a obrany. Bohužel, je to právě slabá koherence členských zemí, jež brání při naplnění této ambiciózní myšlenky. Zároveň se potvrzuje i fakt, že efektivní spolupráci členských zemí, založenou na vzájemné důvěře a transparentnosti, nelze nahradit, ani nařídit jakoukoliv směrnicí či iniciativou, byť by byla sebelépe míněna a řešila by i ty netříživější bezpečnostní otázky současného světa.